

MO

mededelingen opbouwwerk

■
**SOCIALE
VERNIEUWING
ONDER HET
VLIEGTUIG-
LAWAAI**
■

■
**zelfdiagnose-pakket
voor
non-profit sector**
■
**behoefte aan
kwaliteits-
ontwikkeling**
■

■
**evaluatie
pcg-beleid**
■
burenruzie
■
**groenprojecten
in de buurt**
■

- 3:** Managementpakket voor zelfdiagnose
- 5:** Meer aandacht bepleit voor kwaliteitsontwikkeling opbouwwerk
- 7:** Onderzoek naar kwaliteit van onderwijsvoorrangswerk
- 8:** Evaluatie probleem cumulatieve gebieden (PCG)-beleid
- 9:** Deel PCG-gelden ook volgend jaar 'geoormerkt' naar 18 gemeenten
- 10:** Eerste hulp bij burenruzies
- 12:** Evaluatie probleem cumulatieve gebieden (PCG)-beleid
- 12:** Congres en themanummer over lokale gezondheidsinitiatieven
- 12:** Basiscursus opbouwwerk
- 12:** Congres en themanummer over lokale gezondheidsinitiatieven
- 13:** Wethouder op congres voor gemeentebestuurders: "Sociale vernieuwing is groei-proces met lange adem"
- 14:** De praktijk van de sociale vernieuwing
- 15:** Harry Broekman in lezing voor Amstelveens opbouwwerk: "Geef initiatief voor plannen sociale vernieuwing niet uit handen"
- 20:** Studiedagen over sociale vernieuwing
- 21:** Berichten uit de werkplaatsen: Studiebijeenkomst over buurtbeheer; Verslag experiment 'Afstemming opleidings/werkveld'
- 22:** Congres 'Het groen in de sociale vernieuwing'; Bomen is zilver, planten is goud
- 24:** Nestkast in de zure regen
- 25:** Studiedag 'Natuur- en milieu-educatie & culturele educatie'

- 25:** Nieuwe brochure huurders-sprekeuur
- 25:** Informatiebrochure voor huurdersorganisaties
- 26:** Studiedag over kwaliteit vanuit patiëntenperspectief
- 26:** PCG-aanpak in Eindhoven; voorbeeld voor sociale vernieuwing?
- 26:** Verbetering van huurwoningen
- 27:** Studie en onderzoek: Participatie van cliënten in de sociale zekerheid
- 28:** Wanted: ideeën voor de leef-omgeving

M.O. is een mededelingenblad van, voor en over de lokale opbouwwerk-praktijk. Het verschijnt tenminste 10 maal per jaar: zes gewone en vier themanummers.

Redactie: Luc Boss, Greet Héttinga, Charlotte Krop (eindredactie), Wil van de Leur, Kees Stuurup en Willem van de Wetering.

Aan dit nummer werkten mee: Jolanda Tabak en Gerald van Wilgen.

Basislayout: Kloek Design Houten, Druk: Stimo Meteren.

De jaarabonnementsprijs bedraagt f 52,- voor het 1e en f 48,- voor het 2e en volgende abonnement. Losse nummers kosten f 6,50. Dit nummer kost f 12,50 excl. portokosten.

Opzeggingen van abonnementen schriftelijk vóór 1 december van het lopende abonnementsjaar.

Redactie en administratie: Prinsegracht 51, 2512 EX Den Haag, tel. 070-3804431, fax 070-3809973.

ISSN: 0168-065X

"Een analyse die de noodzaak (van sociale vernieuwing) aantoonde of een moreel appél zijn niet voldoende; de voorbeelden van geslaagde initiatieven moeten het doen". Dat zegt dr. G. de Kleijn (Rotterdam) in de bundel 'Gemeente en sociale vernieuwing' (zie pag. 13 in deze M.O.)

Een produkt-gericht denken dat niet alleen in kringen van de lokale overheid, maar ook bij welzijnsorganisaties (soms noodgedwongen) de overhand krijgt.

De Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland liet instrumenten ontwikkelen voor een verdere professionalisering van welzijnsorganisaties, want "anno 1990 is een verwijzing naar de zinrijkheid van de doelen of het daadwerkelijk bereiken van de doelgroep niet meer voldoende" (zie hiernaast).

Dat er kwaliteit geleverd moet worden, is ook de mening van beroeps-krachten. Maar "opbouwwerkers missen in de werkpraktijk veelal de gelegenheid en stimulans om vorm te geven aan kwaliteitsontwikkeling", aldus Catrinus Egas op pag. 5. Harry Broekman waarschuwt ervoor (pag. 15) dat opbouwwerk het initiatief t.a.v. de planmakerij rond sociale vernieuwing dit najaar niet uit handen moet geven. In Amstelveen gaf hij een voorzet hoe het opbouwwerk met eenvoudige middelen lokaal de agenda mee kan bepalen, ook al behoort het niet tot de 37 geselecteerde proefgebieden.

Verder in deze M.O. onder meer aandacht voor burenruzies en groen-projecten in de buurt. ■

Management-pakket voor zelf- diagnose

Anno 1990 kunnen welzijnsorganisaties niet meer volstaan met een verwijzing naar de zinrijkheid van hun doelen of het daadwerkelijk bereiken van de doelgroep. Een goede relatie met de subsidiënt, een gedifferentieerd produktenprogramma en een gezonde organisatie: dat moeten top-prioriteiten zijn van elke non-profit organisatie die in de toekomst wil 'overleven'.

De Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland (WONN) gaf management-deskundige Sieb Louwsma de opdracht instrumenten te ontwikkelen die kunnen bijdragen aan een verdere professionalisering van dit type organisaties. 'Omdat welzijnsinstellingen door de bank genomen mans genoeg zijn om zichzelf kritisch te beschouwen', werd het een pakket met drie instrumenten voor zelf-diagnose.

"Een schot in de roos", zegt Louwsma achteraf, "er blijkt veel behoefte aan te bestaan." De eerste oplage van het pakket, dat in juni op de markt kwam, is al uitverkocht. We vroegen hem naar de achtergronden van het pakket. En Maarten Snel, organisatiekundige en voormalig projectleider van de WONN, vroegen we het pakket eens kritisch te bekijken.

Eén van de onderdelen van het pakket is bedoeld om de relatie met de lokale overheid te beoordelen.

Louwsma noemt die relatie van groot belang. Niet alleen omdat de lokale overheid beleid maakt waar non-profit organisaties mee te maken krijgen, maar ook omdat in veel gevallen de lokale overheid de belangrijkste financier is, hetzij van projecten, hetzij van de organisatie als geheel. In de toekomst zullen politici niet alleen een hoog rendement

eisen van hun investering, maar ook in toenemende mate invloed gaan uitoefenen op de inhoud van het werk. Bijvoorbeeld door samenwerking te instigeren of prioriteit te geven aan bepaalde doelgroepen.

Ruim twee jaar geleden was dat ook de strekking van het rapport 'Regroovable', waarmee Maarten Snel afscheid nam van het opbouwwerkveld. Snel pleitte daarin voor een herprofilering van het opbouwwerk, bekeken vanuit de optiek van gemeenbesturen. Naast veel waardering voor zijn voorgestane zakelijke aanpak, ondervond hij ook kritiek: hem werd een 'technocratische opstelling' verweten. Is de tijd nu wel rijp er voor? Maarten: "Opmerkingen over een technocratische opstelling heb ik altijd als een compliment ervaren. Mits je maar aansluiting houdt met het werkveld. Ik was lang niet de enige die vond dat het opbouwwerk zich zakelijker moest opstellen. Veel opbouwwerkers en hun instellingen waren dat van mening. Inmiddels is wel de druk van buitenaf toegenomen om produkt-gericht te werken en te denken."

In het zelfdiagnose-pakket vindt hij de eisen die de externe omgeving aan een organisatie stelt, eigenlijk nog te weinig terug. "Hoewel het bruikbare instrumenten zijn, loop je de kans je blik hiermee te veel naar binnen te richten en je te weinig af te vragen hoe subsidiënt of opdrachtgever je produkten waardeert".

Instellingen kunnen met behulp van de vragenlijst een indicatie krijgen van de acceptatie door de lokale overheid. Het gaat bij de zestien vra-

Sieb Louwsma en Maarten Snel (rechts)

gen om zaken als (wederzijdse) erkenning van posities, acceptatie van werkwijzen en toekenning van gezag en vertrouwen.

Louwsma: "Dit instrument is vooral bedoeld om de zwakke punten van de eigen organisatie aan te wijzen en te verbeteren. Je zou natuurlijk ook kunnen inventariseren hoe de diverse geledingen binnen de gemeente tegen je organisatie aankijken, maar daar hebben we bij dit zelf-diagnose instrument niet voor gekozen."

Tweede instrument 'uit het koffertje van Sieb' is een *produkt-analyse*. Louwsma: "Of het nu gaat om een bedrijf of een non-profit organisatie: het produkt moet centraal staan. Een slecht produkt leidt uiteindelijk tot opheffing. Dat geldt ook voor welzijnsorganisaties die met hun dienstverlening enigzins in een monopoliepositie zitten. Zeker geen garantie voor overleven; diverse organisaties kunnen hier al niet meer over meepraten."

Belangrijk is dat een organisatie haar aandacht slim verdeelt over de verschillende produkten. Maakt men te weinig produkten, steekt men te veel energie in de verkeerde, zeult men te lang rond met 'winkelzoekers' of brengt men te snel een experiment naar buiten: het gaat in wezen om de zelfde fouten, die overigens vaak makkelijker achteraf zijn aan te wijzen, dan te voorkomen. Met de produkt-analyse kan een organisatie nagaan in welk stadium

van ontwikkeling haar verschillende producten verkeren en of er sprake is van een juiste verdeling van de aandacht.

Louwsma maakte voor dit instrument gebruik van een voor het bedrijfsleven bestemde theorie over de levensduur van producten. Het betreft de zgn. 'portfolio-analyse', ontwikkeld door het Amerikaanse management-adviesbureau Boston Consulting Group. Volgens deze theorie doorloopt elk product in een 'levenscyclus' een aantal fasen: van aanloop, via (sterke) groei naar de eindfase, waar spake is van een volwassen product en vervolgens van verzadiging/afbouw. Een effectieve organisatie brengt niet één succesvol product, maar een reeks van producten in verschillende stadia van ontwikkeling.

Maarten Snel vindt dat een produkt-analyse vooral gerelateerd moet worden aan de omgeving. Organisaties moeten kijken naar kansrijke ontwikkelingen in de omgeving en bepalen waar ze sterk in zijn. De vraag is dan: kunnen we dat bij elkaar brengen in een product, dat onze strategische positie en overlevingskansen versterkt?

Ook is belangrijk om te weten hoe je producten worden gewaardeerd. Snel: "Bij het eerste instrument uit het zelfdiagnose-pakket gaat het vooral om zaken als positie, gezag, vertrouwen, oftewel om een erkenning van de bestaansgrond. Wat ik mis, is een beoordeling en waardering van producten door de lokale overheid." Hij haalt het onderzoek onder gemeenten aan dat als grondslag heeft gediend voor eerder genoemd rapport 'Regroovable'. "We treffen situaties aan, waar een grote bestaansmogelijkheid voor opbouwwerk werd gesignaleerd, maar waar het gegeven de producten inmiddels was afgeschaft."

Sieb Louwsma denkt dat er dan wat anders aan de hand was. "Je ziet het

vooral bij één- of tweemansposten. Gemeenten die zich niet kunnen vinden in de methodiek en de opstelling van het opbouwwerk, zeggen dan 'we willen dat product niet meer', maar bedoelen eigenlijk 'we willen die opbouwwerker niet meer, want die vult het verkeer in'. In sommige situaties heeft dat geleid tot opheffing van het opbouwwerk en overname van de methodiek door anderen. In andere situaties is het opbouwwerk gefuseerd en heeft het een veel zakelijker invulling gekregen. Louwsma: "Ik heb het idee dat het kaf inmiddels wel van het koren is gescheiden."

Ook in de *cultuurdiagnose*, het 3e instrument is de relatie met de omgeving niet expliciet benoemd. Louwsma: "Je moet het materiaal zien als een opstap. Het is niet bedoeld om terug te gaan naar de periode van navelstaren. Maar wil een organisatie kwalitatief hoge producten en diensten op de markt brengen, dan is een belangrijke voorwaarde daarvoor een goede cultuur. Zonder goede medewerkers die een hecht team vormen, kan een organisatie niet 'scoren'."

Met het instrument kunnen sterke en zwakke punten van de organisatiecultuur in kaart worden gebracht. Betrokkenen krijgen een vragenlijst voorgelegd, waarop ze (anoniem) met een cijfer in een schaal 'oneens'/'eens' hun mening kunnen geven over 45 stellingen. Bijvoorbeeld: 'Iedereen in de organisatie lijkt naar dezelfde doelen en in dezelfde richting te werken' en 'Er wordt op alle niveaus nauw samen-gewerkt om elkaar aan te zetten tot meer effectiviteit'.

Louwsma: "Het is de bedoeling dat alle medewerkers de vragenlijst invullen en dat er vantevoren goed over nagedacht wordt. Wie leidt het onderzoek; wat doet men met de resultaten van de vragenlijsten? Soms zal het nodig zijn een deskundige van buitenaf in te schakelen voor de interpretatie van de resultaten."

Ook moet er vooraf een redelijke overeenstemming bestaan over de structuur van de organisatie. In Leeuwarden bijvoorbeeld, waar de cultuurdiagnose is uitgetest, was er sprake van een rictingenstrijd tussen sociaal-cultureel en opbouwwerk. "Door dit instrument is men nader tot elkaar en tot een gezamenlijke probleemstelling gekomen. Maar in zo'n geval moet in een verdere fase wel een externe deskundige worden ingeschakeld."

Louwsma: "Het pakket instrumenten is vooral bedoeld voor kleine en middelgrote organisaties. Ze kunnen zelf een analyse maken van hoe hun organisatie werkt en wat men daaraan wil verbeteren. Dat werkt kostenbesparend, omdat ze niet meteen in zee hoeven met externe adviseurs. Als men verder wil, dan valt daar niet altijd aan te ontkomen. De WONN biedt organisaties die het pakket bestellen aan om, als daar aanleiding toe is, verder te helpen op commerciële basis. Die opdrachten zullen via mijn bureau lopen (Louwsma is directeur van Adviesbureau SL in Drachten, red.). Maar je kunt ook denken aan bijv. de provinciale begeleidingsorganen; je zou de consulenten op het materiaal kunnen trainen. Als organisaties er serieus mee aan de slag gaan, zijn ze overigens vaak wel bereid en in staat om er middelen in te steken. Hoeveel nodig is, hangt af van je budget, maar ook van wat je wilt. Met behulp van het diagnose-pakket kunnen ze dat zelf bepalen."

Charlotte Krop

Het pakket 'Instrumenten zelfdiagnose voor non-profit instellingen' kost f 37,50, excl. porto. Het kan worden besteld bij de WONN, tel. 05120-18925.

Meer aandacht bepleit voor kwaliteitsontwikkeling opbouwwerk

Opbouwwerkers hebben grote behoefte aan kwaliteitsverbetering en -ontwikkeling van hun werk, maar missen in hun eigen werkpraktijk veelal de gelegenheid en stimulans om daar vorm aan te geven. Dat geldt vooral in situaties waarin de doelgroep (bijvoorbeeld een buurtorganisatie of WAO-platform) als opdrachtgever optreedt en de (administratieve) werkgever zich letterlijk en figuurlijk op de achtergrond houdt. Opbouwwerkers werpen echter ook zelf tal van belemmeringen op en nemen te weinig planmatig initiatieven.

Deze bevindingen staan te lezen in een signalement dat werd geschreven door vier opbouwwerkers: Catrinus Egas, Ton van Gameren, Carlos Gonçalves Marques en Chris Rozier. Het signalement kwam tot stand in het kader van de tweede fase Opleiding Opbouwwerk LOCO te Rotterdam en werd gebaseerd op interviews met twaalf opbouwwerkers. Catrinus Egas gaat er hieronder nader op in.

De aanleiding tot het maken van het signalement lag in het vermoeden dat instrumenten van personeelsbeleid onvoldoende worden ingezet voor kwaliteitsontwikkeling van het werk. De behoefte van opbouwwerkers daaraan werd bij de interviews en de opbouw van het signalement als uitgangspunt genomen.

Geen eenduidig beeld

Uit de interviews komt geen eenduidig beeld naar voren van de werkgever die in dat opzicht tekortschiet. Toch is het in een aantal gevallen niet best gesteld. Dat betreft voornamelijk detacheringssituaties met een doelgroep als opdrachtgever en de administratieve werkgever op de

WORDT DE OPBOUWWERKER GEGREPEN ?

Omslag brochure over kwaliteitsverbetering

achtergrond. Dat in een dergelijke context een weinig stimulerend personeelsbeleid wordt gevoerd, lijkt enerzijds te maken te hebben met onkunde bij de opdrachtgever en anderzijds met de wel zeer beperkte rol die de administratieve werkgever in zo'n situatie speelt.

De belemmeringen voor kwaliteitsontwikkeling worden door de twaalf ondervraagde opbouwwerkers voor 80% toegeschreven aan de werk- en opdrachtgevers. Voor toch een aanzienlijk deel (20%) echter ook aan de werkers zelf. Dat maakt werkgevers uiteraard niet minder verantwoordelijk (het levert eerder een extra aandachtspunt op), maar het geeft aan dat de werkers ook zelf een grotere prioriteit aan kwaliteitsontwikkeling kunnen en moeten toekennen.

Door de opbouwwerkers wordt dit gegeven onderstreept door in de sfeer van oplossingen een grote rol te leggen bij de uitvoerend werkers. Ook hun uitgesproken behoefte gaat in die richting. Collegiaal overleg scoort hoog; kennelijk wordt er

veel van collega's verwacht. Een signaal dat ook werk- en opdrachtgevers ter harte kunnen nemen. Opvallende conclusie is voorts dat in het opbouwwerk niet gewerkt wordt met een eenduidig begrip voor kwaliteit van het werk. De opvattingen daarover lijken sterk situatie- of zelfs persoonsgebonden.

Gebruik van instrumenten

Er blijken tal van instrumenten te worden ingezet voor kwaliteitsontwikkeling. De verschillende werksituaties vertonen een grote mate van overeenkomst. Opmerkelijk is dat instrumenten van visie- en methodiekontwikkeling laag scoren; deze worden nauwelijks specifiek ingezet. Mogelijk is dat hieraan impliciet aandacht wordt besteed in intervisie-bijeenkomsten. Dat vermoeden wordt in de interviews bevestigd door de eigen voorkeur van opbouwwerkers. Om niet steeds het wiel te hoeven uitvinden, wil men zich extern oriënteren en – rechtstreeks of via vakliteratuur – tot uitwisseling met

collega's komen. Vooral langs die weg lijkt men aan methodische ontwikkeling te doen.

Dwingende praktijk

De dagelijkse praktijk is kennelijk dwingend. De behoefte aan kwaliteitsontwikkeling wordt door de werkers sterk vanuit de eigen, dagelijkse praktijk gedefinieerd. Dit levert onder meer de vraag op naar kortlopende cursussen en trainingen, maar ook de behoefte aan overleg met en steun van collega's. Die mogelijkheid zou verder dienen te worden gestimuleerd, niet in de laatste plaats vanwege de veelvuldig doorklinkende kritiek op de houding van collega's. Vooral in de grotere, professionele organisaties verwijt men elkaar nogal eens 'solo-optreden'.

Discussie

Met het signalement, waarin ook enkele aanbevelingen zijn opgenomen (zie kader), willen de schrijvers opnieuw de aandacht vestigen op kwaliteitsontwikkeling en daarover de discussie openen. Een aanzet daartoe werd gegeven bij de presentatie van het signalement op 19 juni jl. Toon de Graauw (directeur Stedelijk Bureau Opbouwwerk) waarschuwde bij die gelegenheid voor een al te hoge verwachting van het instrument intervisie. "Het kan goed werken, maar het heeft het risico van vrijblijvendheid. Toetsing op kwaliteit ontbreekt er aan." Ook Marieke Smeets van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Welzijnswerkers wees op die beperking. Ze stelde dat intervisie met collega's eigenlijk niet goed mogelijk is, omdat deze niet onbevooroordeeld zijn. De NBO heeft een project in voorbereiding waarbij opbouwwerkers met hun intervisie-behoefte terecht kunnen voor een eenmalige consultatie van collega-opbouwwerkers elders in het land. Over studiemogelijkheden van opbouwwerkers bracht Ma-

Aanbevelingen

- De detachingspositie van opbouwwerkers bij de doelgroep verdient meer aandacht. Daarbij dient via afspraken in een detachingsbijeenkomst meer ruimte te worden gecreëerd voor kwaliteitsontwikkeling. De administratieve werkgever dient daarbij een zwaardere verantwoordelijkheid te nemen.
- De behoefte onder opbouwwerkers aan collegiaal overleg en intervisie verdient bijzondere aandacht. Werkgevers dienen dit te stimuleren maar ook te begeleiden, teneinde solo-optreden in te perken en collectieve aanwending van kwaliteitsverbetering te bevorderen. In dit kader dienen werkgevers een sfeer en cultuur te scheppen waarbinnen het is toegestaan te leren van persoonlijk en collectief mislukken.

NB: Deze aanbeveling wordt als volgt toegelicht: Opbouwwerk is per definitie weinig routinematig en de kans op mislukken is altijd aanwezig. Goede analyse van mislukte aanpak of processen kunnen belangrijk bijdragen aan kwaliteitsverbetering. Zowel in persoonlijk als in collectief verband kan dat echter alleen indien de mogelijkheid van mislukken wordt onderkend en toegestaan.

- Ontwikkeling van visie op kwaliteit is noodzakelijk bij zowel de opbouwwerkers als hun werkgevers. In dat kader verdient het aanbeveling het recent uitgebrachte beroepsprofiel voor te leggen aan (aankomende) opbouwwerkers en hun werkgevers.
- Er dient een methode te worden gezocht om het begrip 'kwaliteit' hanteerbaar te maken voor het opbouwwerk.

riekie naar voren dat de aanbodzijde heel beperkt is waar het gaat om een algemene kwaliteitstoevoeging. "Afgezien van scholingsmogelijkheden op deelreinen als arbeid en management, is er rond opbouwwerk eigenlijk alleen de voortgezette opleiding." Daar komt bij, volgens Wil van de Leur (coördinator Landelijk Platform Opbouwwerk) dat mogelijkheden voor studie e.d. ook anderszins beperkt zijn. Over het algemeen geeft het opbouwwerk, aldus Wil, steun in situaties die zelf niet of slecht gestructureerd zijn. Het gaat daarbij om vraagstukken waaraan de samenleving al veel geld uitgeeft. Vaak stelt men geen geld voor studie beschikbaar, omdat het er niet is of omdat (bij nieuwe vraagstukken bijvoorbeeld) men de noodzaak ervan niet onderkent. Wil: "Bij nieuwe vraagstukken is het bovendien moeilijk, als je er al geld voor krijgt, ook nog eens geld voor studie te vragen."

Een tweede structurele belemmering ligt bij de doelgroepen. Menststal gaat het om mensen met een minimaal inkomen. Als zij in zee gaan met 'dure' opbouwwerkers, vinden ze het vaak ondoenlijk om uit het beschikbare budget nog eens tijd en geld voor studie vrij te maken. Wil gaf daarmee tevens aan dat de aanbeveling om kwaliteitsontwikkeling beter te regelen in detachingsovereenkomsten een te beperkte strekking heeft. "De zaak is dan wel formeel geregeld, maar nog niet materieel," aldus Van de Leur, die er op wees dat ook de tijdelijkheid van veel projecten een structurele belemmering vormt. Als meest minimale eisen die je kunt stellen aan kwaliteitsontwikkeling noemde hij *intern* een vastgelegde vorm van collegiaal overleg en *extern* vormen van consultatie zoals die onder meer in het NBO-project worden ontwikkeld. Of het overige

aanbod wel altijd op maat is, waagde Wil te betwifelen.

Marieke Smeets haakte daar op in door te stellen dat kwaliteit in het belang is van de werkgever, de financier en de werker. "De beroepsorganisatie NBO speelt een rol in de bewaking ervan en het beroepsprofiel biedt een toetsmoment."

Toon de Graauw merkte op dat de werkgever niet alleen belanghebbende partij is, maar ook een bemiddelende rol speelt naar financier en doelgroep. "De financier moet vaak overtuigd worden van de noodzaak. En wat de bewoners betreft: zij blijven meestal komen met hun behoeften en verwachtingen, ook als duidelijk is gemaakt dat de werker bijvoorbeeld wegens studie een deel van de tijd niet beschikbaar is. Als werkgever moet je daar in bemiddelen. Je kunt het niet overlaten aan de werker, die door eigen betrokkenheid gemakkelijk in de knoei komt." De Graauw kon daarom de stelling van een van de studenten wel onderschrijven dat puur administratief werkgeverschap uit den boze is.

Wat doen opbouwwerkers zelf?

Marieke Smeets stelde dat opbouwwerkers vaak op zichzelf werken en anderen advies en ondersteuning geven. "Zij bedenken en ontwikkelen veel zelf, maar krijgen weinig weerwerk of kritiek op hun functioneren. Opbouwwerkers kennen in tegenstelling tot andere beroepsgroepen, bijvoorbeeld huisartsen, ook geen traditie van bijscholing." Een ander gebrek aan stimulans is volgens Wil van de Leur dat het binnen het opbouwwerk ontbreekt aan doorgroei- en doorstroommogelijkheden. "Wie verder wil, gaat al snel het opbouwwerk uit en dat betekent kwaliteitsverlies. Niet alleen kwaliteitsontwikkeling is van belang, maar evenzeer kwaliteitsbehoud."

Gespreksleider Dick Bussing van LOCO voegde daar aan toe dat ook de vergrijzing onder opbouwwerkers toeslaat. Er dreigt 'uitsterving' van HBO-opbouwwerkers; nieuwe instroom vindt nauwelijks plaats.

Wil van de Leur: "Mede in dat verband is het van belang onderscheid te maken in kwaliteitsverbetering, gericht op het routinematig 'handwerk' enerzijds en op 'maatschappelijk ontwerpen' anderzijds. Beide elementen vragen een andere vorm van kwaliteit."

Toon de Graauw besloot met een pleidooi voor het werken met pluri-forme kwaliteitsvormen en -niveaus binnen een instelling. Vastgesteld werd dat het een goede zaak is weer aandacht te vragen voor kwaliteitsontwikkeling binnen het opbouwwerk. En de wens werd uitgesproken dat de betrokken instituties de handen ineen slaan om in dit kader oplossingsgericht te werken.

Catrinus Egas

Onderzoek naar kwaliteit van onderwijsvoorrangswerk

In opdracht van de Stichting voor Samenlevingsopbouw op Buurtniveau en de coördinator van het Onderwijs Voorrang Gebied Arnhem heeft Weson een onderzoek verricht naar de kwaliteit en het vakmanschap van onderwijsvoorrangswerkers en hun producten.

Een uitgebreide samenvatting van de kwaliteit en het vakmanschap is verschenen onder de titel: "Heksentoer of mensenwerk, Deel A". Enkele belangrijke thema's die aangesneden worden zijn:

- de doelstellingen van waaruit de onderwijsvoorrangswerkers functioneren en de relatie daarvan met de behoeften van de doelgroep
- de visie van onderwijsvoorrangswerkers op de achtergestelde positie van de doelgroep en de aansluiting van de activiteiten op deze situatie van achterstand
- de aansluiting van de gehanteerde middelen en methoden op het niveau, de cultuur en de behoeften van de doelgroep
- de door de onderwijsvoorrangswerkers aangegeven kwalitatieve en kwantitatieve effecten van hun werk
- de belangrijkste factoren die het succesvolle verloop van activitei-

ten bepalen en de vraag in welke mate er opbouw en samenhang in de activiteiten waar te nemen is - de samenwerking met andere beroepskrachten en ouders.

In "Heksentoer of mensenwerk, Deel B" wordt een beschrijving gegeven van de meest voorkomende producten en activiteiten van de onderwijsvoorrangswerkers in Arnhem. Er wordt ingegaan op de inhoud, doelen, frequentie en organisatie. Enkele beschreven producten en activiteiten zijn schoolbuurtproject, taalontwikkelingsprojecten, spelkisten uitleen, huiswerkbegeleiding, ouderbijeenkomsten en een kinderwerkplaats. In Deel B wordt ook een overzicht gegeven van diverse formele vormen van overleg en enkele werkgroepen waarin onderwijsvoorrangswerkers participeren.

De publikaties zijn te bestellen door het genoemde bedrag over te maken op postbankrekening 3919419 t.n.v. Weson, Deventer, o.v.v. het bestelnummer van de publikatie. Heksentoer of mensenwerk, Deel A, samenvatting, bestelnr. OVG-90.275, f 9,00. Deel B, produktbeschrijving, bestelnr. OVG-90.276, f 8,00, (incl. porto).

Evaluatie PCG-beleid

Begin juli is het evaluatierapport 'Wijken in achterstand II' uitgekomen. Het betreft een aanvullend onderzoek door de afdeling Sociaal Geografisch en Bestuurskundig Onderzoek naar de 'output' van concrete PCG-projecten. Eerder werden door de SGBO de belangrijkste resultaten van het PCG-beleid tot en met 1988 geïnventariseerd. In dat onderzoek 'Wijken in achterstand' werd met name de wijze beschreven waarop het beleid bestuurlijk-organisatorisch heeft gefunctioneerd. Beide rapporten zouden een rol spelen bij de besluitvorming over de voortgang van het PCG-beleid. Dit belang is weggefallen, nu dit beleid in feite is opgegaan in de alomvattende sociale vernieuwing. Wel belangrijk is de vraag of uit de evaluatie lessen te leren zijn die het proces van sociale vernieuwing gunstig kunnen beïnvloeden.

Wat de concrete resultaten van PCG-projecten betreft, wordt een onderscheid gemaakt in cliëntgebonden projecten (gericht op positieverbetering van individuen) en projecten die een algemeen-nut-doelstelling hebben (bijv. verbetering van woon- en leefomgeving). Bij eerstgenoemde projecten blijkt het PCG-beleid in het bereik van 'moeilijke' groepen veel hoger te scoren dan reguliere maatregelen. Met name allochtonen en vrouwen worden beter bereikt, maar ook jongeren, laagopgeleiden en langdurig werklozen zijn goed vertegenwoordigd in de PCG-projecten. Gezien een gebrekkige registratie moeten de conclusies overigens met de nodige armsgaten worden geformuleerd. Dat geldt zeker voor interpretaties van resultaten aan de 'uitstroombank' (mensen die de pro-

jecten weer verlaten). Uit die gegevens die bekend zijn, blijkt 74% met succes te zijn uitgestroomd en 26% niet. Wat wel duidelijk wordt is dat allochtonen in vergelijking tot andere groepen minder vaak succesvol de projecten hebben verlaten. In het rapport wordt de verklaring gezocht in het feit dat allochtonen meer tijd nodig hebben om een project te doorlopen en aan de meer intensieve projecten deelnemen. Waar het gaat om een vergelijking met reguliere maatregelen, constateert het rapport voorzichtig 'dat de PCG-activiteiten positieve resultaten hebben geboekt'. Opvallend is de zeer positieve beoordeling die uitvoerders van de projecten over hun werk hebben; ruim de helft vindt de doelstelling van hun project volledig gerealiseerd en de rest gedeeltelijk. Slechts 4% vindt de doelstelling niet of nauwelijks gerealiseerd.

Lokale beoordeling PCG-beleid

De beoordeling van de niet-clientgebonden projecten berust op een enquête onder (ambtelijke) PCG-coördinatoren en GAB-contactpersonen van de 18 PCG-gemeenten, alsmede een aantal case-studies waarbij het beleid in Enschede, Den Haag, Dordrecht en Rotterdam nader onder de loep werd genomen. Alle betrokkenen laten zich positief uit over het beleid, vooral wat betreft de samenwerking tussen verschillende organisaties en instanties. Men is van mening (al valt dat met cijfers slechts incidenteel aan te tonen) dat het PCG-beleid achterstanden heeft vermindert.

Op één na alle gemeenten geven aan de PCG-ervaringen te zullen gebruiken bij het ontwikkelen van een beleid, gericht op sociale vernieuwing. Veel PCG-projecten zullen onder die vlag worden gecontinueerd.

Meerwaarde

Resumerend kan gesteld worden dat de meerwaarde van het PCG-beleid in hoofdzaak neerkomt op:

- een groot bereik juist onder groepen die voorheen voor de meeste instanties onbereikbaar waren
- een explosie van creatieve inspanningen op lokaal niveau dankzij de grotere beleidsruimte
- samenwerking tussen instellingen, bewoners, gemeenten (ook tussen gemeentelijke afdelingen onderling) en anderen op een niveau dat tot nu toe onbekend was en dat tot vernieuwende aanpakken heeft geleid
- grote motivatie bij alle uitvoeringsbetrokkenen
- verbetering van het woon- en leefklimaat in de betrokken wijken en buurten.

Sociale vernieuwing

Henk Cornelissen, beleidssecretaris van het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden, constateert in LSA-berichten (waaraan ook dit artikel is ontleend) dat de PCG-gemeenten een voor-sprong hebben (ook financieel) op alle anderen als het gaat om de invulling en uitvoering van een lokaal beleid, gericht op sociale vernieuwing. Tenminste, als positieverbetering van bewoners van achterstandswijken en verbetering van die wijken het hoofddoel is. Ook is duidelijk geworden dat het PCG-beleid niet op alle fronten succesvol was; vooral de talende samenwerking tussen rijk en gemeenten en tussen departementen onderling, de verkokering op gemeentelijk niveau en de toenemende gereserveerdheid van het ministerie van SoZaWe ten aanzien van dit beleid hebben de resultaten nadellig beïnvloed. Deze problematiek is bij de lancering van sociale vernieuwing onderkend en zal als de voornemens worden uitgevoerd geminimaliseerd worden: deregulering van een groot aantal doeluitkeringen, samenwerking op grond van convenanten met grote beleidsvrij-

heid voor de gemeenten en lokale en regionale regie over arbeidsmarktbeleid.

Volgens Cornelissen is een belangrijke factor die niet zo hard uit dit SGBO-onderzoek naar voren komt (maar die volgens de meeste uitvoerders en gemeenten van invloed is geweest op het succes van het PCG-beleid) de functie die de 11,5 miljoen van Binnenlandse Zaken vervuld heeft. "Door dit – binnen de kaders van de bestuursovereen-

komst – vrij besteedbare bedrag per gemeente kon de samenhang en samenwerking op lokaal niveau gestimuleerd worden, konden tijdrovende procedures en beperkende regelgeving omzeild worden en kon aanvullende financiering worden aangetrokken. Deze smeeroliefunctie is ook bij sociale vernieuwing hard nodig en dus zouden de overige gemeenten die een convenant met het rijk tekenen, over een dergelijk vrij besteedbaar bedrag (onge-

veer f 500.000 per gemeente) moeten kunnen beschikken." Cornelissen: "Daarmee ligt dan de weg open voor allen die betrokken zijn bij de complexe achterstandsproblematiek om dit verschijnsel terug te dringen op de meest adequate manier die tot nu toe bekend is; middels een integraal en in hoofdzaak gebiedsgericht beleid met inschakeling van alle beschikbare lokale hulpbronnen en creativiteit. ■

Deel PCG-gelden ook volgend jaar 'geormerkt' naar 18 gemeenten

De PCG-gelden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ruim 51 miljoen) gaan ook in '91 naar de PCG-gemeenten mét handhaving van de oormerking voor minderheden. Dat heeft het Centraal Bestuur Arbeidsvoorziening besloten. De gelden zullen lopen via de 14 RBA's (Regionale Besturen Arbeidsvoorziening).

In het voorjaar bracht het kabinet de overige PCG-geldstromen (11,5 miljoen van Binnenlandse Zaken en 11,4 miljoen van Onderwijs en Wetenschappen) onder in het bredere sociale vernieuwingsbeleid.

Het VNG, de betrokken gemeenten (en ook de Tweede Kamer) hebben zich altijd verzet tegen de oormerking van gelden voor minderheden. Het PCG-beleid (en ook sociale vernieuwing) richt zich immers op alle bewoners van achterstandsgebieden die weinig of geen kans hebben op de arbeidsmarkt. Daarbinnen zijn aanvullende maatregelen mogelijk voor groepen die dat nodig hebben.

Een belangrijk argument is dat het niet te verkopen is aan autochtonen in een even belabberde positie, dat er voor hen geen extra mogelijkheden zouden zijn. Daardoor worden de toch al moeilijke verhoudingen en het racisme (met navenant stemgedrag) aangewakkerd.

Daarbij komt dat bewezen is dat met het PCG-beleid een hoger aantal allochtonen bereikt wordt dan enige reguliere maatregel (in '88 waren van alle 100 deelnemers 46 van allochtone afkomst). Een goed algemeen achterstandsbeleid met de mogelijkheid voor extra aandacht en mogelijkheden voor bepaalde doelgroepen werkt dus gewoon beter.

Achterstandsbeleid voor iedereen?

In de praktijk blijkt veel af te hangen van de GAB-directeuren die gemengde projecten met aanvullende reguliere middelen kunnen bekostigen en zo een algemeen achterstandsbeleid voor iedereen in deze gebieden overeind kunnen houden. In 1991 hebben de gemeenten daar in RBA-verband meer over te zeggen. Als het echter de bedoeling is om na 1991, zoals het gerucht gaat, de 51 miljoen van SoZaWe over alle RBA's te verdelen mét oormerking

voor minderheden, dan valt een belangrijke financieringsbron voor lokale algemene werkgelegenheidsprojecten binnen sociale vernieuwing weg. Het is zeer de vraag of het reguliere budget dat kan compenseren. ■

Eerste hulp bij burenruzies

"Handleiding voor de aanpak van etnische conflicten in de buurt" is de ondertitel van het boekje Draaiboek Burenruzie. Op initiatief van de gemeente Den Haag heeft het residentiële Meld- en Registratiepunt Discriminatiezaken (HMRD) een boekje opgesteld dat als een soort naslagwerk moet gaan dienen. Het Draaiboek zal worden gebruikt door het maatschappelijk werk, het opbouwwerk, de politie, en de sociale verhuur. De publicatie heeft volgens Ton Boeren, methodisch begeleider van het Stedelijk Bureau Opbouwwerk Den Haag, het karakter van een manifest: "Dit is voor het eerst dat zo'n grote groep zich schriftelijk heeft vastgelegd om samen te gaan werken tegen discriminatie".

Of en hoe de samenwerking plaats zal gaan vinden daar kan Boeren in dit stadium nog niets over zeggen. Dat hangt onder ander af van de manier waarop het boekje gepresenteerd zal worden binnen de diverse instellingen. Het meldpunt zal uiteindelijk de eindevaluatie ter hand nemen. Voor de Haagse opbouwwerkers en -sters zal een bijeenkomst worden georganiseerd waar het boekje geïntroduceerd zal worden. Ton Boeren heeft het gevoel dat dit iets speciaals is. "Het is meer dan 'één van die dingen' want we gaan nu samen de discriminatie aanpakken".

Marko Fehres, territoriaal opbouwwerker in de Haagse Spoorwijk, is goed op de hoogte van de problematiek die in het draaiboek wordt beschreven. Burenruzie behoren volgens volgens hem tot een van de vervelendste dingen waar een opbouwwerker mee te maken kan krijgen. De sfeer in de straat is verziekt na een veelal langdurige periode

van geslaagde treitercampagnes en intimidierende provocaties. Bovendien haalt men pas professionele hulp als een conflict dreigt te escaleren of erger; al is geëscaleerd.

Kakkerlakken

"Het goede van dit boekje vind ik dat het laat zien dat een burenruzie tussen bijvoorbeeld een Marokkaans en een Nederlands gezin niet altijd hoeft te berusten op discriminatie, maar dat er ook wel eens sprake kan zijn van overlast. In sommige gevallen denk je vrij snel aan discriminerend gedrag, ben je dus ook bevooroordeeld. In het boekje staat het voorbeeld van een straat waar de buurtbewoners buitenlanders de schuld gaven van een kakkerlakkenplaag. De beesten zouden afkomstig zijn uit de huizen van de buitenlanders.

Wat bleek? De hele straat werd, een paar maanden daarvoor, getroffen door een enorme kakkerlakkenplaag. De Gemeentereiniging heeft met verdelingsmiddelen een einde gemaakt aan de plaag. Alleen ... de aankondiging van de komst was schriftelijk zodat een aantal mensen die niet kunnen lezen of schrijven in de Nederlandse taal niet thuis waren. Dus al die kakkerlakken vluchten naar de huizen waar niet werd gespoten.

Draaiboek Burenruzie is opgebouwd uit praktijkverhalen, 'cases', met daaraan gekoppeld een analyse van de toegepaste werkwijze. Bovendien is er een uitsplitsing naar de verschillende sectoren met specifieke voorbeelden. Daarnaast staan van alle doelgroepen alle adressen vermeld zodat men altijd overal terecht kan. Het laatste gedeelte van het boekje laat zien hoe men gezamenlijk een bepaald probleem aangepakt heeft. Het betreft hier een voorval in de Haagse Spoorwijk. Marko Fehres is de genoemde opbouwwerker.

Voorbeeld

Een Marokkaanse vrouw krijgt van het gemeentelijk woningbedrijf (GWB) samen met haar oudere broer een woning aangeboden. Op 8 maart krijgt ze de sleutels. Als zij op 10 maart naar het huis gaat om schoon te maken wordt er aangeboden. Op de stoep staat een Nederlandse vrouw die haar een 'voorbedrukt' papierje geeft met de volgende tekst:

"In de ...straat staat een huis vrij. Ik heb recht op een fijn woonadres in andere straat. Hier is dat niet mogelijk, ik word namelijk niet geaccepteerd door de buurtbewoners".

De Nederlandse vrouw zei dat het beter was dat zij hier niet kwam wonen. De Marokkaanse vrouw vroeg waarom. Het antwoord was:

"Wij zijn Hollanders en jij bent een buitenlander, jullie hebben een andere cultuur, jullie hebben een ander geloof, jullie moeten vasten en wij zijn blank, jullie niet".

Samen met een medewerkster van Huize Yasmin komt de Marokkaanse vrouw hierover op 12 maart een klacht indienen bij het meldpunt. Uit het gesprek komt naar voren dat het incident ook is doorgegeven aan de huismeester van het GWB. En dat er al een afspraak is gemaakt met de woonconsulent.

Op verzoek van cliënte gaat een medewerker van het meldpunt mee naar het gesprek dat de volgende dag plaats vindt. Tijdens het gesprek vertelt de woonconsulent dat het GWB een handtekeninglijst, gedateerd op 9 maart, heeft ontvangen voorzien van 25 namen van bewoners uit de straat.

De tekst luidt: Protest no ... "Wij bewoners van de ...straat zijn er zwaar op tegen dat er buitenlandse mensen Turks, enz. in deze zeer gewaardeerde rustige en nette straat komen wonen, deze mensen hebben een andere cultuur en zijn over

het algemeen rumoerig wat wij niet gewend zijn en niet zullen accepteren. Wij willen dit zo houden. Hoogachtend de straatbewoners”.

Zowel de consulent van het GWB als de medewerker van het meldpunt zijn van mening dat de Marokkaanse vrouw in deze straat moet kunnen wonen. Op 14 maart vindt een gesprek plaats met het hoofd huurderszaken, twee woonconsulenten, cliënte en de medewerker van het meldpunt. Ook het hoofd huurderszaken staat erachter dat de Marokkaanse vrouw daar gaat wonen. Het GWB zal een delegatie van veront-ruste bewoners uitnodigen voor een gesprek over deze kwestie.

Op 19 maart vindt het gesprek plaats. De sfeer is goed, de bewoners maken geen problemen meer. Het resultaat van het gesprek wordt aan cliënte verteld. Ook zij is verheugd dat zij er nu zonder moeilijkheden kan gaan wonen. Wel is met betrokkenen in deze zaak de afspraak gemaakt de zaak nauwlettend te volgen.

Op zondag 25 maart gaat de Marokkaanse vrouw opnieuw naar de woning; de voordeur is open gebroken en er liggen varkensstaarten in het huis.

Op maandag 26 maart belt cliënte het meldpunt op om dit te vertellen. Diezelfde dag neemt de medewerker van het meldpunt contact op met de adjudant van het politiebureau in die buurt.

Deze stelt alle leden van dit bureau in kennis van deze zaak. Indien de Marokkaanse vrouw dit bureau opbelt zal er onmiddellijk actie worden ondernomen. De wijkagent zal zich eveneens met deze zaak bezighouden.

Ook wordt vanuit het Meldpunt contact opgenomen met de opbouwwerker, deze zal contact opnemen met de bewonersorganisatie en alvast gaan praten met de wijkagent. Die middag krijgt de medewerker

van het HMRD een telefoontje van het hoofd huurderszaken van het GWB, het ging over het volgende: die vrijdag was een van de Nederlandse straatbewoners langs geweest bij de woonconsulent met het verhaal dat de Marokkaanse vrouw in de straat liep met haar twee zusjes, deze zouden tegen de andere burens hebben gezegd dat zij daar ook gingen wonen. De Marokkaanse vrouw zou toen zij ruzie maakte met haar zusjes hen tegen de grond hebben geslagen.

Bij het GWB was toen nog niet bekend dat de deur was open gebroken en dat er varkensstaarten naar binnen waren gegooid.

Het GWB zorgt ervoor dat de deur direct wordt gerepareerd. De medewerker van het HMRD neemt contact op met cliënte en vraagt haar wat er is gebeurd. Het blijkt een verzonden verhaal te zijn geweest van de Nederlandse vrouw. Dit wordt meegedeeld aan het GWB. Daar niet duidelijk is wie de deur heeft opengebroken, kan daar nog niets aan worden gedaan.

Vanuit het HMRD wordt contact opgenomen met de Stichting Hulpverlening Buitenlanders. Een medewerker begeleidt het marokkaanse gezin na het overlijden van de vader. Deze was op de hoogte van het eerste incident. De afspraak wordt gemaakt contact te houden.

Rond diezelfde tijd heeft de opbouwwerker een gesprek met de wijkagent. De laatste heeft het vermoeden dat de acties van de buurt zullen aanhouden. De opbouwwerker gaat in het kader van een bijeenkomst over de kwaliteit van woningen op huisbezoek bij verschillende Neder-

De Haagse Spoorwijk in 1922, geen kakkerlakken, maar wel ruzies? (foto: Haags Gemeente-Archief)

landse bewoners uit de straat. Tevens heeft hij een Nederlandse vrouw uit de wijk bereid gevonden om als permanente bijstand op te treden bij problemen. De Marokkaanse vrouw kan dag en nacht op haar een beroep doen.

Het blijft één week rustig. Op 11 april is er een ruit ingegooid. Deze wordt opnieuw snel gerepareerd. Alle hierbij betrokken instanties en cliënte zijn het erover eens dat gezamenlijk getracht moet worden deze situatie het hoofd te bieden en er voor te zorgen dat - ondanks alle incidenten - zij daar kan blijven wonen.

Schandalig

"Ik vond het echt schandalig wat er gebeurde" zegt Marko Fehres. "Toch heb ik een fout gemaakt. Mijn eerste gedachte was: hier is sprake van discriminatie. De zaken lagen echter iets genuanceerder. Voor de woningen, rustiek gelegen aan de Spoorwijkse 'goudkust', bestaande uit twintigjarige erin trok voelde de buurt zich verongelukkig. Immers, zij kan niet langer dan twee jaar ingeschreven hebben gestaan. Dit gegeven was de oorspronkelijke aanzet tot protest en werd aangegrepen door mensen om hun racistische en discriminerende gevoelens te uiten. Gelukkig is het allemaal redelijk goed afgelopen en er is zelfs een aantal mensen actief geworden in de buurtvereniging."

Het Draaiboek Burenruzies is gratis verkrijgbaar bij het HMRD, telefoon: 070-3898141.

Bewoners-organisaties bij elkaar op bezoek

In oktober en november van dit jaar zullen vrijwilligers van de huurdersvereniging Woensel-West in Eindhoven en de Dalseith Housing Co-öperatieve in Ferguslie Park, Paisley (Glasgow, Schotland) een studiereis ondernemen van een kleine week om elkaars werk te bestuderen en ervaringen uit te wisselen.

Hoewel de omstandigheden in beide landen en steden totaal verschillen en de taalbarrière groot is zijn er inhoudelijk grote overeenkomsten tussen beide organisaties. Beide zijn opgericht uit onvrede over de manier waarop huurwoningen in de sociale sector in de betrokken buurten gerund werden en beide hebben die onvrede omgezet in het overnemen van verantwoordelijkheden van de officiële instanties met als doelstelling goede en goedkope huisvesting voor de buurt. In Paisley zijn de woningen door de coöperatie in bezit genomen en heeft men alle verantwoordelijkheden overgenomen. In Woensel-West is een aantal taken overgenomen op het terrein van onderhoud en beheer. Beide organisaties draaien volledig op vrijwillige basis. Het aantal inwoners van beide buurten komt ongeveer overeen en in beide buurten wordt getracht door middel van een integraal gebiedsgericht beleid de achterstandsproblematiek terug te dringen (PCG/Sociale Vernieuwing en New Life for Urban Scotland). Beide organisaties spelen daarin een belangrijke rol.

Deze uitwisseling is een experiment dat onderdeel uitmaakt van een Europees netwerk van steden die een integrale aanpak van achterstandsgebieden als beleidsvorm kennen en heeft tot doel vast te stellen of uitwisseling tussen vrijwilligers een bijdrage kan leveren aan verdere ontwikkeling, scholing en stimulering van de betrokkenen en uitbouw van de contacten. Het is

een gezamenlijk initiatief van het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden en het Scottish Office en wordt gefinancierd door de gemeente Eindhoven, the Scottish Office en een onderdeel van de EEG. In Mededelingen Opbouwwerk zullen we nog nader op de uitwisseling terug komen. ■

Basiscursus opbouwwerk

In september 1990 start bij studiecentrum De Horst in Driebergen een basiscursus opbouwwerk. De cursus is bestemd voor werkers die een andere studie bijv. cultureel werk hebben gevolgd, maar in de praktijk merken dat problemen van bepaalde doelgroepen of buurtproblemen eigenlijk een opbouwwerk-achtige aanpak vereisen. Ook voor degenen die op dit moment al de functie van opbouwwerk(st)er vervullen, maar basiskennis en een aantal vaardigheden missen, is deze cursus op maat gesneden. Het programma loopt voor een belangrijk deel parallel aan de 4ejaars afstudeergroep opbouwwerk. De cursus bestaat uit vier blokken van

ieder 8 dagdelen. De meeste lessen vinden plaats op donderdagmorgen. Ieder blok wordt afgesloten met een toets. Eén blok kan naar keuze ingevuld worden. Wanneer de cursus met goed gevolg wordt afgesloten, kunnen waarschijnlijk één of meer vrijstellingen worden verregen op de VO Opbouwwerk (LOCO) aan de Hogeschool Rijnmond te Rotterdam.

De kosten van de basiscursus bedragen f 1.200,-. Opgave en meer informatie bij de afdelingscoördinator Cees van Zoest, bij Deel Hoogveld of Leida Schuringa. Studiecentrum De Horst, postbus 121, 3970 AC Driebergen, tel. 03438-15544. ■

Congres en themanummer over lokale gezondheidsinitiatieven

Hoe en in hoeverre kun je mensen activeren dat zij een grotere verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen gezondheid en welzijn? Daarover gaat het Congres 'Lokale gezondheidsinitiatieven' dat op 8 november a.s. te Maastricht wordt gehouden. De bedoeling is dat met name gezondheidsvoorlichters en opbouwwerkers daar tot een kruisbestuiving van ideeën en methoden komen. Op het programma staan enkele inleidingen, de presentatie van een

viertal lokale initiatieven en een parallel en forum-discussie. In de bijsluiter bij deze M.O. staan meer gegevens over inhoud en deelname. Het is de bedoeling dat Mededelingen Opbouwwerk in het najaar een themanummer uitbrengt over lokale gezondheidsinitiatieven en de rol van opbouwwerk daarbij. ■

"Sociale vernieuwing is groeiproces met lange adem"

Tot die conclusie komt Eva Weber, wethouder Sociale Zaken van Nijmegen aan het slot van een inleiding die ze eind mei hield tijdens een studiedag 'Gemeente en sociale vernieuwing'. Haar inleiding is opgenomen in een gelijknamige bundel, die tot stand kwam onder redactie van prof.dr. Nico Nelissen en onlangs door uitgeverij Kerkebosch werd uitgegeven. De pas aangetreden Nijmegense wethouder sprak op de bijeenkomst haar hoop uit dat het sociale vernieuwingsbeleid mobiliserend zal werken en niet al te zeer geblokkeerd zal raken door te veel pretenties en te hoge verwachtingen, die er links en rechts en vooral door de rijks-overheid aan zijn gegeven.

Het gevaar daarvoor dreigt wel volgens mevrouw Weber. Als voorbeeld noemt ze de regelgeving rond de banenpools (die toen in concept gereed lag): "Vermoedelijk zal dat Nijmegen per baan 7.600,- kosten en een vracht aan ambtelijk papierwerk. In flagrante strijd dus met de officiële uitgangspunten: minder bureaucratie, meer vrijheid." Desalniettemin is Nijmegen bereid om de uitdaging van de sociale vernieuwing met beide handen aan te grijpen, aldus de wethouder. Ook de kersverse burgemeester van Nijmegen, mr. E.M. d'Hondt, waarshuift voor te grote pretenties. Maar dat neemt niet weg dat d'Hondt met instemming Adriaansens aanhaalt, die onlangs op een diesrede in Utrecht filosofeerde over een actieve en activerende verzorgingsstaat tussen de naïviteit van de jaren zeventig en het moderne beleidspessimisme van de jaren tachtig. Adriaansens citeerde daar op zijn beurt een Weense plaquette met de tekst: "Damit das Paradis gleich ums Eck herum beim Nachbarn beginnt, soll man nicht darauf warten,

sondern es selbst machen." d'Hondt noemt in dit verband het zoeken naar een antwoord vaak even vitaliserend als het vinden ervan. "Niet altijd is het eindresultaat het belangrijkste, maar gaat het meer om de ontwikkeling van een visie, waaraan concrete projecten kunnen worden gekoppeld." En, wat achter sociale vernieuwing schuilgaat, aldus d'Hondt, sluit in het lokale bestuur goed aan bij de al lang gevoelde behoefte om op een andere wijze te opereren.

Tussen droom en werkelijkheid

De spanning tussen droom en werkelijkheid, theorie en praktijk wordt door prof. dr. N.J.M. Nelissen heel concreet aangegeven. Nadat hij in zijn inleiding duidelijk maakt hoe hij zelf tegenover sociale vernieuwing staat: "... De meedogenloze werkelijkheid mag niet het elan verstikken dat inherent is aan sociale vernieuwing", schetst hij achtereenvolgens de droom en wat er vermoedelijk in de praktijk zal gebeuren m.b.t. inhoud, achtergronden, doelstellingen, instrumenten en implementatie van sociale vernieuwing. Hoewel hem in de beschrijving van de te verwachten werkelijkheid zeker geen optimisme kan worden verweten, besluit hij zijn betoog met de waarschuwing dat "onder invloed van de beruchte reducties van idealen door 'werkelijkheidsoverwegingen' het doodmakende realisme de sociale vernieuwing tot een nachtmerrie verwordt". Om de werkelijkheid toch minstens in de buurt van de droom te houden, moeten gemeenten, volgens Nelissen heel concreet aan de slag.

Concrete aanpak

In de bundel worden voor zo'n concrete aanpak diverse voorzetsen gegeven. Dr. G. de Kleijn bespreekt de organisatorische kenmerken van de Rotterdamse aanpak, zoals het afsprakenstelsel. In Rotterdam willen ze m.b.t. sociale vernieuwing geen nieuw subsidiestelsel bouwen of

een nieuw loket openen. De Kleijn: "Dat zou helemaal in strijd zijn met de filosofie." De Rotterdamse gemeente gaat horizontale relaties aan, en maakt op diverse niveaus afspraken. Bijvoorbeeld met het rijk over decentralisatie en deregulering in het zgn. Convenant Sociale Vernieuwing. Met corporaties en bewonersorganisaties over de rolverdeling bij het wijkbeheer. Of met werkgevers en werknemers in RBA verband over het maatschappelijk banenplan. De stedelijke afspraken worden omgezet in afspraken per bedrijf, of per school, of per wijk. Dat zijn dan afspraken over het aantal additionele banen bij de Reinigingsdienst, of afspraken over de opname van urgent woningzoekenden bij een corporatie. En deze afspraken worden vertaald op individueel niveau: tussen arbeidsbemiddelaars en individuele werklozen over wederzijdse verwachtingen, tussen hulpverleners en randgroepjongeren.

De Kleijn gaat verder o.a. in op 'de staande organisatie' (... die moet het doen, het projectbureau sociale vernieuwing is met opzet tijdelijk van aard en heeft een krappe bezetting), 'collegiaal en complementair bestuur' en een 'communicatieplan'. Interessant is de wijze waarop Rotterdam geslaagde initiatieven achteraf wil honoreren. De Kleijn daarover: "We zullen sterk met voorbeeldprojecten werken. Voorbeelden van initiatieven die ondanks alles toch gelukt zijn; doorzettingsvermogen, creativiteit, betrokkenheid zijn dan heel belangrijk. Die voorbeelden vormen het bewijs voor sociale vernieuwing. Een analyse die de noodzaak aantoont of een moreel appél zijn niet voldoende. De voorbeelden moeten het doen. We ontwerpen een bescheiden premiestelsel om geslaagde initiatieven achteraf te honoreren."

De harde sector

Drs. Ter Schegget (Nijmegen) ten slotte bekijkt sociale vernieuwing vanuit de 'harde' sector. Op basis van zijn ervaringen met stadsvernieuwing en wijkbeheer geeft hij aan hoe daarin aanpassingen dienen plaats te vinden in het kader van de sociale vernieuwing. De onderscheiden cirkels van de sociale vernieuwing volgend geeft hij steeds concrete suggesties voor de wijze waarop stadsvernieuwing en wijkbeheer bij kunnen dragen aan arbeid en scholing, kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving en de kwaliteit van de sociale en culturele voorzieningen. Hij is er voorstander van om in ieder geval voorlopig – zowel op rijks- als gemeentelijk niveau – het

Stadsvernieuwingfonds en het Fonds Sociale Vernieuwing gescheiden te houden. De relatie tussen beide stelt hij zich voor als twee elkaar overlappende cirkels. Ter Schegget: "Het gaat om een relatie in gebondenheid: we kunnen met recht spreken van een echte LAT-relatie. Via personele koppelingen in de horizontale organisaties en via op elkaar afgestemde uitvoeringsprogramma's zullen 'harde' en 'zachte' sector gezamenlijk moeten trachten de achterstandssituaties in de stad met nieuw elan aan te pakken."

Gemeente en sociale vernieuwing/Nico Nelissen (red.) Zeist: Kerbosch. ISBN 90-6720-090-5. ■

Bestellen: door overmaken van f 15,- op gironummer 93326 van NIZW/Haeghepoorte B.V.A. te Den Haag onder vermelding van bestelnummer E 514.

Voorbeelden van sociale vernieuwing, maar dan bijeengebracht in opdracht van de 'harde' sector, staan in de publikatie 'Nu aan de slag: sociale vernieuwing en kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving', een uitgave van het Ministerie van VROM. Alle voorbeelden hebben te maken met volkshuisvesting en met het verbeteren van de dagelijkse leefomgeving. In de beschrijvingen van projecten in Den Haag, Gouda en Arnhem is de invalshoek beheer na stadsvernieuwing. Een voorbeeld uit Amsterdam legt het accent bij zorgvoorzieningen voor ouderen. In Utrecht was de restauratie van een industrieel monument startpunt, terwijl in Zaanstad en Brunssum na-oorlogse wijken zijn gekozen waar de leef- en woonomgeving aan een behoorlijke opwaardering toe was. Tegen dezelfde achtergrond speelt Leeuwarden: daar gaat het verhaal over werkgelegenheidsinitiatieven, in het Rotterdamse voorbeeld eveneens het belangrijkste thema.

Verkrijgbaar bij het Ministerie van VROM, Directie Voorlichting en Externe Betrekkingen, Van Alkemade-laan 85, 2597 Al Den Haag. ■

De praktijk van de sociale vernieuwing

Nu de meningsvorming en invulling van het begrip sociale vernieuwing wat concretere aspecten begint te vertonen, breekt ook een stroom voorbeelden los van initiatieven die al lang aan de basis waren bedacht en werden uitgevoerd voordat de term sociale vernieuwing was uitgevonden. We lichten er hieronder twee publikaties uit.

Een aantal voorbeelden van vernieuwende projecten, waarin het welzijnswerk en veelal met name het buurt- en opbouwwerk een pregnante rol heeft gespeeld, is bijeengebracht door het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW). Het betreffende boekje kreeg wisselijk de minder afgekloven titel 'Lokale vernieuwing; praktijkvoorbeelden' mee.

Het gaat om een twaalfstal projecten m.b.t. werkgelegenheid, leefomgeving en zorgvoorzieningen, die zich zowel in de grote steden, als in de kleinere en op het platteland afspeelen. Sommige projecten hebben als kenmerk een brede, integrale aanpak: in een bepaalde wijk worden tegelijkertijd problemen van woonomgeving, werkloosheid, vandalisme en vereenzaming aangepakt. Andere projecten richten zich meer op deelaspecten. Ze hebben gemeen dat er sprake is van een nieuwe oplossing en van een experimenteel karakter. Alle projecten lopen al enige tijd, zodat duidelijk aangegeven kan worden dat ze werken, terwijl de problematiek die ze aanpakken, zo algemeen is dat vergelijkbare oplossingen ook elders uitgetoet zouden kunnen worden.

Zowel de selectie van de projecten, als de korte en heldere beschrijvingen, maken de publikatie zeer de moeite waard.

"Geef initiatief voor plannen sociale vernieuwing niet uit handen"

Heerst er na het tropenrooster weer een gewone drukte op de secretariëen of is er zelfs sprake van extra inspanning? Het lijkt op het laatste: de Sociale Vernieuwing zet de lokale bestuurders tot daadkracht aan. Het is zaak dat het opbouwwerk nu op zijn tellen past. Voor je het weet neemt het ambtelijk-politieke complex een voorsprong die niet meer in te halen valt. Deze herfst zullen opbouwwerkinstellingen het initiatief t.a.v. de plannenmakerij rond Sociale Vernieuwing niet uit handen moeten geven. Wanneer er extra gelden voor

(voorbereidings)capaciteit lijken te komen, reageer bijvoorbeeld direct. Maak opnieuw de politiek duidelijk dat zonder een goed geëquipeerd tegenwicht ambtelijke dominantie juist een verzwakking van de democratie inhoudt. Organiseer vooral ook deskundigheid om je heen, van binnen en van buiten het werkgebied, want zonder bundeling van inzichten is bundeling van krachten ook hier ineffectief. De Stichting Opbouwwerk Amstelveen wilde niet afwachten. Op 28 augustus nodigde zij onderzoeks- en pro-

jektontwikkelingsbureau Broekman & Partners uit om de discussie over Sociale Vernieuwing op haar jaarvergadering te leiden. M.O. drukt een geredigeerde versie van de lezing af. Dit als voorbeeld van hoe je met eenvoudige middelen lokaal de agenda mee kunt bepalen, ook al behoor je niet tot de geselecteerde 37 proefgebieden. Harry Broekman deelde ons ook mede dat hij beschikbaar is om in andere gemeenten opbouwwerkinstellingen te adviseren over plaatselijke inhoud en strategie van Sociale Vernieuwing.

Maatschappelijke integratie

Wat wil de rijksoverheid?

Sleutelbegrip is het idee van maatschappelijke integratie, dat in drie thema's wordt uitgewerkt.

● Het gaat om het in evenwicht brengen van de balans tussen economische vooruitgang en de sociale weerspiegeling daarvan. Die balans is verstoord en de opstellers van de nota willen meer aandacht voor het sociale. Te eenzijdig is in de afgelopen jaren van herstelbeleid het accent op de economische versterking gevallen.

● Sociale Vernieuwing is voorts achterstandsbeleid. Dit in de vorm van arbeid & scholing aan de ene kant, verbetering van de woon- en leefomgeving van sociaal zwakkeren aan de andere kant.

Het invoegen van burgers in het reguliere arbeidsbestel en het tegengaan van ghettovorming worden hierbij in één adem genoemd.

● In de derde plaats impliceert Sociale Vernieuwing bestuurlijke verandering. Taken, bevoegdheden en

initiatief worden herverdeeld. Samenhang, doorbreking van verkekering en bevordering van participatie zijn daarbij de idealen.

Hoe zet je dat om in lokaal beleid?

Bovengenoemde thema's vormen de uitdaging voor de lokale bestuurders. Die uitdaging maakt dat beleidmakers zich twee principiële en één praktische vraag dienen te stellen:

A. Wat wil je?

Meer van hetzelfde of impulsen geven aan vernieuwing? En daarbij: Wordt het een achterstands(wijken)beleid of een transformatiebeleid?

B. Welke functie wordt in het kader van oplossingen bewerkstelligd gegeven aan probleembetrokken burgers t.o.v. het openbaar bestuur?

Sociale Vernieuwing impliceert samenwerking, dat is duidelijk. Het lokale openbare bestuur zowel als het georganiseerd particulier initiatief zullen in de plaatselijke omstandigheden nieuwe kanalen naar de burgers moeten graven. Wie wat doet, en wie waar verantwoordelijk voor is,

zal uitgevonden moeten worden, algemene taakverdelingtoewijzingen zijn niet te geven.

C. Hoe worden wervende doelstellingen en inspirerende slogans, omgezet in daadwerkelijke verbeteringen?

De rode draad die in dit betoog zal worden uitgewerkt is dat sociale vernieuwing pas werkelijk zal slagen als niet alleen betrokkenen uit de doelgroep actief een inbreng hebben, maar ook als de visioenen van een vernieuwd gemeentelijk optreden via een projectgewijze aanpak dichterbij gehaald worden. Dit vereist een bepaalde beantwoording van deze vragen.

Ad A. De doelen (Wat Wil je?)

Op zich kan een gemeente al belangrijke verbeteringen tot stand brengen als aandacht voor achterstandsgroepen gebundeld en geconcentreerd wordt. De vraag is echter of daarmee de grenzen van dit beleidsconcept bereikt zijn. Mijns inziens zal Sociale Vernieuwing pas echt van belang worden wanneer

het uit de sfeer van compensatie-beleid gehaald wordt. Wanneer het iets anders is dan: 'Meer van hetzelfde'.

N.M. van der Spek, wethouder te Eindhoven, formuleerde het als volgt. Volgens hem moet geprobeerd worden om waarden die lange tijd als tegengesteld werden beleefd, weer met elkaar in verband te brengen. Dan gaat het om vragen zoals:

- is de problematiek van de langdurig werklozen nu zo ter hand te nemen dat de economische infrastructuur wordt verbeterd?
- is het proces van individualisering nu zo te ondersteunen dat het ook leidt tot vergroting van onderlinge zorg en solidariteit?
- is de gezondheidszorg nu zo te ontwikkelen, met name de preventie, dat de mensen gezonder zijn en de kosten omlaag gaan?
- is zorgverbreding in het onderwijs nu zo in te vullen dat achterstelling tegengegaan wordt en talenten maximaal ontwikkeld worden?
- kan emancipatie leiden tot een versterking van de economie en op een zodanige manier dat bij een recessie de vrouwen niet als eerste terug moeten naar de keuken?

(Mededelingen Opbouwwerk, themanummer Sociale Vernieuwing, maart 1990, blz. 29).

Meer praktisch gesproken:

Er zijn 24 specifieke regelingen binnen de brede doeluitkering geplaatst; het overgrote deel is geen nieuw geld, maar oude middelen in een nieuw verband. Het is niet doenlijk alles met alles te laten samenhangen of samenwerken. Pogingen tot integrale planning hebben wat dat betreft dure lessen geleerd aan beleidmakers. Van de andere kant: ontkokering, bestrijding van het lokettisme wordt van belang geacht. Een praktische uitweg in dit dilemma is vantevoren goed inschatten

hoeveel tegenstrevingen een transformatiebeleid op zal leveren. Hoe groot is het draagvlak bij B & W, binnen het ambtelijk apparaat en in de gemeente. Kies die beleidsinnovaties waarvoor de steun opweegt tegen de weerstand.

*Ad B. De participatie
(Welke functie wordt in het kader van oplossingen bewerkstelligen gegeven aan probleembetrokken burgers t.o.v. het openbaar bestuur?)*

Sociale Vernieuwing impliceert ook het herijken van het bestaande. Ontkoombaar zal zijn het ruilen van oud voor nieuw. Maar wat is, nu inhoudelijk gesproken, een doorslaggevend motief tot verandering? Hier wordt een koersaanwijzing gegeven: ga uit van de probleemgetroffenen als samenhang be-

Stelling 1

Een top-down benadering van Sociale Vernieuwing mislukt: Oplossingen werken alleen als mensen hun problemen er mee zien opgelost worden. Een stadsbestuur kan oplossingen die hetzij in de private sfeer liggen, hetzij op het grensvlak van privaat en publiek niet verordenen. Probeert ze dat wel, dan krijg je niet de gewenste effecten.

schouwen. Laat hen uitleggen hoe in hun leven het verkokerd optreden van instanties zich manifesteert. Leg Uw oor te luisteren als zij uitleggen op wat voor manier zij gefrustreerd raken als zij zelf naar oplossingen zoeken. Aandachtspunten ter maximalisering van deze inbreng van probleembetrokken burgers uit de doelgroepen worden dan:

- Welke problemen van de mensen (i.p.v. problemen van bestuurders) betreft het?
- Om welke afhankelijkheden in de praktijk gaat het hierbij?
- Wat is er bekend en hoe is er bij de indicatie van problemen rekening

gehouden met de wijze waarop mensen zelf aan oplossingen werken? (Onmogelijk kunnen alle problemen 'opgelost' worden. Maar zoek naar slimme samenhangende aanpakken.)

- Op welke wijze kunnen probleem-betrokkenen direct, dan wel indirect hun prioriteiten inbrengen bij de voorbereiding van concrete maatregelen?

Stelling 2

De samenhang die probleemgetroffenen ervaren in hun maatschappelijke achterstand is richtsnoer en toetssteen voor Sociale Vernieuwing.

*Ad C. Daadwerkelijk beleid
(Hoe worden wervende doelstellingen en inspirerende slogans omgezet in daadwerkelijke verbeteringen?)*

In elke gemeente zal het op een eigen manier gedaan moeten worden. Mevrouw Dorine Winkels (beleidsmedewerkster van het NIZW) formuleert het in kringen van achterstandbestrijders levende verwachtingspatroon aldus (In Sociaal Bestek, mei 1990 nr 5, blz. 19-20): "Het gaat om de vormgeving van een inhaalbeleid; inhalen in een dubbele betekenis: namelijk het inlopen van achterstanden op het gebied van scholing, werk, inkomen, gezondheid, maar ook: participatie, deelname, zeggenschap, en het binnenhalen in de actieve samenleving, de tweedeling proberen op te heffen, bevordering van solidariteit en integratie."

Ed van Thijn gaat veel verder als hij roept dat Sociale Vernieuwing economische vernieuwing is die ook kansarmen kansen geeft. (In Congresbundel Sociale Vernieuwing, PVDA, Amsterdam, 1990).

Mogelijkheden in Amstelveen

Blijkens het collegeprogramma stelt Amstelveen zich wat terughoudender, maar zeker niet zonder intenties op. Men wil hier het volgende:

Actief inspelen op de mogelijkheden tot een gerichte aanpak van de problemen, die zich voordoen op het terrein van (her)intreding in het arbeidsproces, het op peil houden c.q. brengen van de dagelijkse leefomgeving en de onderwijs- en welzijnsvoorzieningen. Bijzondere aandacht zal hierbij worden geschonken aan arbeid voor, onderwijs aan en scholing van uitkeringsgerechtigden (waaronder met name langdurig werklozen en minderheden), de situatie in bepaalde wijken (waaronder in het bijzonder Uilenstede), preventieve maatregelen en de zorg voor ouderen. (Collegeprogramma 1990-1994, pag 17, taakveld zonder nummer 'Sociale Vernieuwing')

Volgens mijn inzichten zou dit het volgende kunnen impliceren.

● Geef ten eerste ruim baan aan activiteiten ter versterking van het maatschappelijk middenveld, of in politicologische termen, het bevorderen van een participatieve democratie als complement en sluitstuk van de representatieve democratie.

● Ten tweede: Pak de handschoen in Amstelveen op en onderzoek de sociale gevolgen van de economische veranderingen die op stapel staan.

● In de derde plaats: Schep een infrastructuur in de wijken, of beter: bouw in het kader van voorkomen is beter dan verloederen, voort op wat er al aan organisatiepatronen is en koppel deze aan de mogelijkheden en vereisten waar Sociale Vernieuwing thans toe uitdaagt.

Het versterken van de participatieve democratie

Zelfs als een stad de formele vormgeving van de parlementaire democratie netjes heeft geregeld, blijft een aantal problemen over. Politici kunnen slecht de uitvoering van de regelgeving beheersen. In een bureaucratie kan van alles misgaan. En het is dan ook niet vreemd dat in de regeringsnota over de Sociale Vernieuwing opgeroepen wordt het 'loketisme' – het van kastje naar de muur gestuurd worden – en tussen wal en schip raken doordat regelgeving niet op elkaar is afgestemd – te bestrijden.

Stelling 3

Integrale planning is onmogelijk, daar vertil je je aan. Richt je op het equiperen en het wegnemen van barrières.

Een volgend probleem is het feitelijk gebruik maken van de democratische kanalen. Uit meer dan één onderzoek blijkt dat het met name toch de hoger opgeleiden zijn die de kanalen van formele inspraak weten te vinden en te benutten. Dat vergt immers hoe dan ook, enige bureaucratistische competentie, bijvoorbeeld door zich in te leven in de vraagstellingen of bekend te zijn met de vergadercodes van het openbaar bestuur. Het vergt naast uithoudingsvermogen een fors aantal vaardigheden om invloed uit te oefenen in de vergaderzalen en lobbyplaatsen van de parlementaire democratie.

In Amstelveen, tijdens de begrotingsbehandeling van 23 november 1989, sprak de fractievoorzitter van D'66 uitgebreid over zijn zorgen in deze. Zijn oplossingen dragen het

Stelling 4

Verlicht én de druk op de achtergestelden én probeer iets aan de sociale structuur te doen.

stempel van het vergemakkelijken van het goed burgerschap van de ingezetenen: raadplegend referendum, een half uur inspraak voorafgaand aan commissievergaderingen, en een functionaris in gemeentedienst die de gemeentebestienster hnderlijk volgt naar aanleiding van klachten uit de burgerij (ombudspersoon).

Hoe zinnig zulke oplossingen ook zijn, en nog los van hun effectiviteit, zij bevatten nauwelijks of geen oplossing voor een derde vraagstuk van democratie: afhankelijkheid van machtige instituties buiten het openbaar bestuur.

Meer concreet gaat het hier om medezeggenschap van bejaarden wanneer zij niet meer zelfstandig wonen, de invloed van leerlingen en ouders in scholen, van uitkeringsgerechtigden t.o.v. de uitvoeringsinstanties, huurders t.o.v. de corporaties, patiënten in de gezondheidszorg, de honorering van eigen initiatief als het gaat om emancipatie, wijkverbetering of milieuverbetering. Democratie is niet alleen een vorm van openbaar bestuur, het is ook het organiseren en equiperen van afhankelijk t.o.v. beslissers in

Stelling 5

'Oplossingen' bewerkstelligen in het kader van Sociale Vernieuwing schep nieuwe problemen. Met name coördinatieproblemen en budgettaire herverdelingen.

dominante instituties. Men noemt dit wel: de participatieve democratie te versterken naast de representatieve. Of vanuit een andere invalshoek: het revitaliseren van het maatschappelijk middenveld (tussen burgers en openbaar bestuur).

Een eerste taak voor Amstelveen zou kunnen zijn; versterk de maatschappelijke integratie door niet alleen innovaties binnen de partij-politieke, representatieve democratie

door te voeren, maar ontwikkel ook de participatieve democratie door het equiperen van het maatschappelijk middenveld.

Maatschappelijke integratie als proces benodigt een infrastructuur en equipment. Als bijv. een bewonersorganisatie niet over voldoende bronnen beschikt, is ze tot mislukken gedoemd en heeft het dus ook geen zin haar functies toe te kennen. Het gaat om hulpbronnen als:

- menskracht en deskundigheid
- achterban
- toegang tot netwerken
- bondgenoten
- toestemming, gezag, medewerking van de instanties
- bekendheid bij het publiek, prestige bij sleutelfiguren
- kennis en informatie
- geld en faciliteiten.

Het opbouwwerk is qualitate qua in staat dit verder uit te werken. (Daar weet men trouwens van de hoed en de rand waarom mensen in sommige gevallen weinig bereid zijn iets te ondernemen. Het kan zijn dat het eerste begin teveel moeilijkheden met zich mee brengt. En dan is er het free-rider-probleem: de hele

Stelling 6

Werken aan Sociale Vernieuwing impliceert een andere wijze van leidinggeven:

- *leg de feitelijke verantwoordelijkheid en de formele bevoegdheid zo dicht mogelijk tegen elkaar aan*
- *hier leiding geven is eerst en vooral optreden, interveniëren; pas in een latere plaats planningen maken en matrixen tekenen*
- *Sociale Vernieuwing behoeft mensen die bruggen kunnen bouwen en vanuit samenhangen i.p.v. competenties handelen*
- *de projectorganisatie paart participatie aan daadwerkelijke uitvoeringsverantwoordelijkheid en ontwikkelt een netwerk van bronnenleveranciers.*

doelgroep profiteert van wat een organisatie tot stand brengt, maar slechts enkelingen dragen het overgrote deel van de inspanningen. Voorts kan het zijn dat een organisatie te weinig oplevert. Een afweging tussen kosten en baten valt negatief uit. Ook kan het zijn dat de kans op succes te gering is, zodat alle moeite naar verwachting verloren moeite is. Of de kosten van organisatie c.q. actie zijn bijzonder hoog.)

Sociale gevolgen van economische veranderingen

Onze samenleving, zo wordt gesteld in de regeringsnota over Sociale Vernieuwing (Tweede Kamer 1989-1990, 21445 no 4, blz 6.), heeft in een aantal opzichten behoefte aan een nieuw evenwicht tussen economische doelmatigheid en sociale betrokkenheid. Tevens, zo gaat de nota verder is een nieuw evenwicht gewenst tussen curatieve en preventieve maatregelen. Prof. Schuyt, in zijn lezing voor de VNG in december 1989, werkte dit uit (Bestuurswetenschappen, 1990, no. 2 blz 89-96). De kern van het probleem is dat bij economische maatregelen te vaak de sociale effecten ondergeschikt worden gemaakt. Wat goed is voor de economie is nog niet altijd goed voor de werkgelegenheid. "Als men dan ook nog volhoudt dat de collectieve sector verder moet inkrimpen, dan kan men de stedelijke verwaarlozing van controle, veiligheid en schone straten en nieuwe stedelijke verpaupering al gaan voorspellen", zo betoogde hij.

In zijn zorg staat hij niet alleen, opinie-leiders in Amstelveen denken er net zo over. Wat raar, zult U zeggen, want het gaat toch goed met Amstelveen. Ogenscheinlijk wel. Er is een toenemende werkgelegenheid, Kronenburg-Oost is net in ontwikkeling genomen, en het werkloosheidspercentage scoort landelijk gezien laag. Maar er is meer aan de hand. De toegenomen werkgelegenheid heeft ook in Amstelveen de werkloosheid niet doen dalen. De heer

Bank, fractievoorzitter van de PVDA wijst tijdens begrotingsbehandelingen op 23 november 1989 op schadelijke milieueffecten en hij is bezorgd over de ontwikkeling van dit stadshart. Deze wordt te zeer bepaald door economische belangen i.p.v. de wens tot gemeenschapsvorming. Het CDA pleit bij die gelegen-

Stelling 7

Goede projecten brengen - ook in het kader van Sociale Vernieuwing - grote onrust te weeg:

- *door de andere bestuurstijl*
- *doordat de gewone bezigheden plotseling minder belangrijk lijken*
- *doordat altijd afdelings- en persoonlijke belangen op het spel staan.*

heid voor het leefbaar houden van de gemeente door een samenhangend beleid. In het collegeprogramma 1990-1994 staat dan ook prominent op de eerste bladzijde: "De kwaliteit van onder meer wonen, werken, recreatie, milieu en infrastructuur kan alleen worden gegarandeerd wanneer de ontwikkeling van deze terreinen in hun onderlinge samenhang wordt gezien".

Maar niet alleen bij politici is er bezorgdheid over de opbrengsten, of beter gezegd de vertaling van de resultaten van de economische groei in Amstelveen. Een DC-10 boven Uilenstede siert de omslag van het jaarverslag van de Stichting Opbouwwerk Amstelveen. En dat is niet toevallig. In gesprekken met functionarissen van de stichting wezen zij mij met name op één onrustbarend fenomeen: de nieuwe landingsbaan van Schiphol. Wat zullen de sociale en culturele gevolgen zijn van deze planning? Wat betekent deze extra belasting van het milieu voor hen die wonen in de geluidstrog? Wie dragen de kosten van isolatie? Hoe penetreert de burger-

luchtvaart in het gezinsleven? Binnenshuis nog meer walkmans op? Gaat men de wijk ontvluchten?

Gelet op het brede draagvlak voor de ideeën van Sociale Vernieuwing in Amstelveen, lijkt dit bij uitstek een toekomstontwikkeling die nader onderzoek verdient. *Er zou een scenario beschikbaar moeten komen, dat niet alleen gezondheidseffecten behandelt, maar ook de overlast doorrekent naar het gezinsleven en het sociale klimaat in de wijk.* Het zal duidelijk zijn dat de gemeente bij haar onderhandelingen baat zal hebben bij zo'n scenario.

Wijkgerichte implementatie als een vorm van sociale vernieuwing

Amstelveen werkt hard aan de leefbaarheid van kwetsbare wijken. Het jaarverslag van de Stichting biedt wat dat betreft vele voorbeelden. De regering zal daar tevreden mee zijn, immers, zeer nadrukkelijk wordt de wijkgerichte benadering naar voren gehaald in de ideeën over Sociale Vernieuwing. Daar bepleit men immers het hand in hand laten gaan van twee processen:

- Het verbeteren van woon- en levensituatie in de wijk.
- Het verbeteren van de positie van mensen in de wijk, met name van hen die geen werk hebben.

Deze integrale aanpak van de vijf W's (wonen, werken, willen, weten en welzijn) biedt perspectief voor hen die niet meer geloven dat de maatschappij hen nog iets te bieden heeft.

Wat levert zo'n gecoördineerde aanpak op?

Kijk je naar de resultaten van de voorloper van de Sociale Vernieuwing, het Probleem Cumulatie Gebieden-beleid (P.C.G.), dan zie je onder meer het volgende.

(Voorbeelden ontleend aan de SGBO-evaluatie, VNG 1989).

● Om moeders in de gelegenheid te stellen beroepsgerichte educatie op te doen en daarmee plaatselijk te vervullen vacatures te gaan bezetten, werden in Haarlem en Alkmaar kinderopvangvoorzieningen gecreëerd.

● In Almelo werden drie extra arbeidsconsulenten ingeschakeld, die de wijk in trokken om werkloze personen individueel te benaderen.

● In Almelo ook een voorbeeld van onderhoudverbetering van de woonomgeving door jonge werklozen die tegelijkertijd scholing ontvingen (leerlingwezen bosbouw en opleiding stratemaker). Het merendeel van de jongeren kwam zelf uit de betreffende wijken. Soortgelijke projecten waarbij welzijnswerk, woningbouwcorporaties, arbeidsbureau's, vakopleidingen, buurtcomité's, gemeente en diverse departementen de handen ineen slaan, zijn te vinden in Deventer en Leiden.

● In Groningen werd zo een project inbraakpreventie en bestrijding onveilige plekken opgezet. In Den Haag opereerde een E-team: dat is een project om zuiniger gebruik van energie te bevorderen. Jonge werklozen gaan huis aan huis en geven gerichte tips en maken afspraken voor concrete energiebesparende verbeteringen aan het huis.

Hoe zet je zo iets op?

Het principe is duidelijk: werk multisectoraal, wees inventief, schat

haalbaarheid in maar zet door, wees eerder bezorgd over goede contacten in de wijk dan de porseleinkasten ten gemeentehuize en sluit slimme coalities.

Meer concreet: De *instrumenten* van de aanpak zijn: een wijkwerkgelegenheidsplan, een banenpool en maatwerk bemiddeling. Deze instrumenten bouwen overigens voort op het bestaande instrumentarium, van VROM of ook de ARBVO maatregelen. Maar de gecoördineerde aan-

Stelling 8

Een wethouder van Sociale Vernieuwing als 'leider van de projectleiders' gedraagt zich als een lastpak voor zijn collega's:

- hij vraagt de inzet van mensen die niet gewend zijn samen te werken
- de collega wethouders worden aangesproken op de wijze waarop hun portefeuille ingezet wordt in het kader van Sociale Vernieuwing
- hij laat de inhoudelijke beleidsontwikkeling niet ondersneeuwd raken door organisatorische en procedurele aspecten; hij pakt beide gelijktijdig aan, en prikkelt het particulier initiatief
- hij houdt de documentatie simpel, maar verwaarloost niet de public relations.

pak vereist wel vernieuwingen. Hieronder werk ik dit kort voor de *structuur* uit. Voor wat betreft de inhoud verwijs ik graag naar het voortreffelijke overzicht dat mevrouw Winkels recent in het Tijdschrift Sociaal Bestek publiceerde (no. 5, mei 1990).

Stelling 9

Sociale Vernieuwing kan nooit enkel en uitsluitend een resultaat, of productplanning zijn. De aard van de bezigheden impliceert evenzeer een vorm van procesplanning.

De organisatie kent drie componenten, bijeengehouden door een coördinator, geadviseerd wellicht door een commissie van de gemeenteraad. Deze organisatiestructuur paart participatie en daadwerkelijke uitvoeringsverantwoordelijkheid, aan hulp van buitenaf.

Component a: Een stedelijk projectbureau wijkontwikkeling

Dit is een functionarissenploeg afkomstig uit o.m. het Arbeidsbureau, E.Z., Sociale Zaken, Volkshuisvesting, woningbouwvereniging, opbouwwerk. Deze werkers verzame-

Stelling 10

Speerpunten voor Sociale Vernieuwing in Amstelveen zouden kunnen zijn:

- *versterk de participatieve democratie*
- *koppel het invoegen van werkwilligen in het arbeidsbestel aan het verbeteren van de leefbaarheid van kwetsbare wijken*
- *breng vóórf de sociaal-culturele gevolgen van economische verbeteringen in kaart.*

len, bedenken, concretiseren en realiseren wijkprojectplannen. Het zijn de nijvere mieren van de Sociale Vernieuwing.

Component b: Een (reeks van) Platform(s) Wijkontwikkeling

Een wijkgerichte aanpak faalt als zij niet geworteld is in de wijk. Creëer daarom een overleg van actieve vrij-

willigers uit bewonersverenigingen, uitkeringsgerechtigdenorganisaties, migrantencomité's, onderneemmers en bestuursleden van sociaal-culturele, sport- of andere verenigingen. Recruitering geschiedt op basis van kennis van het wijkleven, interesse in verbetering, en een goede verhouding met een achterban. Het platform is een denktank, informatiebolwerk en signaleringsclub. Zij voeden het projectbureau met ideeën, wensen en commentaar.

Wet zijn de boodschappers en verbindingsslieden van de projectuitvoering.

Component c: Een netwerk in ontwikkeling

Zorg voor een netwerk van organisaties en instellingen, zowel binnen als buiten de wijken. Zij kunnen behulpzaam zijn en extra bronnen ter beschikking stellen.

Harry Broekman

Studiedagen over sociale vernieuwing

Dit najaar worden er twee studiedagen over sociale vernieuwing georganiseerd door het Landelijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden (LSA) en het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW).

Op 3 oktober a.s. houdt het LSA in samenwerking met Werkgroep 2Duizend een conferentie over 'Sociale vernieuwing in wijken en buurten; kansen voor opbouwwerk'. De titel verraadt het al: de studiedag is gericht op vertegenwoordigers van met name het opbouwwerk uit de convenant-gemeenten. Ook andere functionarissen die een ontwikkelingsfunctie vervullen in het sociale vernieuwingsbeleid van hun gemeente zijn van harte welkom. De uitnodigingen zijn door het LSA reeds verstuurd. Ofschoon de bijeenkomst geen uitgesproken besloten karakter draagt, streven de organisatoren ernaar het aantal deelnemers enigszins te beperken. Dit laatste om alle deelnemers zoveel mogelijk aan bod te kunnen laten komen en er ook een 'echte' studiebijeenkomst van te maken. Indien er echter in de lezerskring van M.O. nog belangstelling bestaat voor het bijwonen van deze dag, bel dan voor nadere informatie even

met het LSA (tel. 070-3804431, vragen naar Henk Cornelissen of Fenny Gerrits).

Het NIZW organiseert in samenwerking met het LSA op 10 oktober a.s. een studiedag onder de titel 'Wijkgerichte aanpak en sociale vernieuwing'.

Deze studiedag is bestemd voor bestuurders, ambtenaren en/of eventueel andere personen, die lokaal een centrale positie innemen in de ontwikkeling van (wijkgericht) sociaal-vernieuwingsbeleid. Ook voor deze studiedag zijn de uitnodigingen reeds verstuurd naar (bij de organisatoren bekende) ambtelijk coördinatoren sociale vernieuwing en naar de betreffende Colleges van Burgemeester en Wethouders. Ook hier geldt dat over eventuele uitbreiding van het deelnemersbestand even telefonisch contact moet worden opgenomen. Gaarne bellen met het NIZW, sector Maatschappelijke en Culturele Ontwikkeling/MCO, Dorine Winkels (030-306370) of Piet Driest (030-306386).

Beide bijeenkomsten zullen in Amersfoort plaatsvinden. De kosten bedragen respectievelijk f. 30,- voor de studiedag op 3 oktober en f. 50,- voor de bijeenkomst op 10 oktober. ■

Studiebijeenkomst over buurtbeheer

Buurtbeheer is een tamelijk nieuw onderwerp in het opbouwerveld. De rol van opbouwwerk is anders dan bijvoorbeeld bij stadsvernieuwing. Ook neemt opbouwwerk bij buurtbeheer een andere positie in. Dat roept nieuwe vragen op, waarover het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland binnenkort een studiebijeenkomst organiseert. Er zal o.a. op de volgende vragen worden ingegaan:

- wat bepaalt de positie van het opbouwwerk?
- welke verschillende rolmogelijkheden zijn er voor opbouwwerk bij buurtbeheer?
- hoe vul je die rol in; hoe ga je er mee om?
- welke taken stel je je als opbouwwerker?
- wat is het toetsingskader?

De studiebijeenkomst vindt plaats op 26 september van 13.00 tot 16.00 uur, te Utrecht. De deelnamekosten bedragen f. 25,00; het aantal deelnemers is maximaal 30.

Aanmelding bij het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland, Singel 272, 3311 HK Dordrecht. Verdere informatie bij Joop Verstegen en Richard van Ameijden, tel. 078-141443/131505. ■

Verslag experiment Afstemming opleidingen/ werkveld

Het Provinciaal Overleg Opleidingen - Welzijnswerk (POOW) in Limburg dateert van september 1984. Het POOW stelt zich ten doel het onderwijs van de initiële opleidingen HSAO beter te laten aansluiten op de ontwikkelingen binnen het uitvoerend welzijnswerk en de zich daar ontwikkelende beroepspraktijk.

In 1981 werd een onderzoek uitgevoerd door de Provincie Limburg naar het functioneren van het welzijnswerk in Zuid-Limburg. Een van de conclusies was, dat de aansluiting tussen de opleidingen en de beroepspraktijk moest worden verbeterd.

Vanuit het POOW werd een eerste samenwerkingsproject tussen HSAO-opleidingen en welzijnswerkinstellingen op het terrein van "etnische en culturele minderheden" gerealiseerd. De binnen dit project opgedane ervaringen leidden tot:

- bijstelling van opleidingsprogramma's binnen de initiële opleidingen
- programma's voor deskundigheidsbevordering binnen welzijnswerkinstellingen
- een meer permanente samenwerkingsstructuur, ondersteund door een "projecten-buro".

In 1987 kende het ministerie van WVC subsidie toe aan het driejarig Limburgs Experiment "Afstemming opleidingen - werkveld" dat tot doel had: te experimenteren met activiteiten die moesten leiden tot een betere afstemming opleidingen - werkveld en het realiseren van de gewenste permanente samenwerkingsstructuur, die ondersteund diende te worden door een "projecten-buro".

In het kader van het driejarig Limburgs Experiment zijn verschenen de brochure "Initiële Opleidingen". In deze publikatie wordt een viertal projecten beschreven. Deze projecten laten zien op welke manier men het onderwijs van de initiële opleidingen beter kan laten aansluiten op de ontwikkelingen binnen het welzijnswerk.

De brochure "Post-HBO". Hierin worden vijf Post HBO-cursussen beschreven, die door HSAO-opleidingsinstituten samen met werkveld zijn ontwikkeld en uitgevoerd.

Het eind-verslag van het driejarig Limburgs Experiment. In dit verslag wordt ingegaan op de achtergronden, doelstellingen en uitgangspunten van het experiment en wordt een analyse gegeven van de meest belangrijke ontwikkelingen die hun invloed op het verloop van het experiment hebben laten gelden. Verder zijn de uit het experiment getrokken conclusies en aanbevelingen opgenomen.

Deze drie brochures kunnen als set bij het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland (WOZON) besteld worden door overmaking van 17,50 op postbank 39.25.338 of NMB Sittard 68.39.65.344 t.n.v. Stichting WOZON te Sittard, onder vermelding van "Gaarne toesturing ... set(s) Eindverslag POOW". ■

Op vier plaatsen in het land wordt gewerkt aan de ontwikkeling, verbetering en vernieuwing van de methode opbouwwerk ten behoeve van beroepskrachten en vrijwilligers die samen met de bevolking naar een duurzame oplossing van maatschappelijke problemen streven. De werkplaatsen (WESON, WONN, WOZH en WOZON) geven vanuit hun eigen regio aan deze landelijke ontwikkeling gestalte door middel van onderzoek, advisering, scholing, projektontwikkeling en publicaties.

Bomen is zilver, planten is goud

Het realiseren van integrale projecten groenvoorziening en welzijnswerk. Wat zijn de ervaringen, de kosten en baten en de condities om projecten te laten slagen?

Aan dit thema werd voor de zomer een studieconferentie geïdentificeerd in Amersfoort. Niet het Congrescentrum de Eenhoorn werd, zoals bedoeld, plaats van samenkomst maar de Hogeschool Midden Nederland, Instituut voor Sociale Beroepen. Greet Hettinga, die voor M.O. de bijeenkomst bezocht, voelde zich op de plek die vroeger Mikojel heette wel thuis. Want welzijnswerk mag weer. Naast hoofden van buitendienstverleners voerden een maatschappelijk werker en opbouwwerker het woord: "We zullen het samen moeten doen" bleek een rode draad.

Sociale betekenis van de groene ruimte

Buurtparken en pleinen hebben een sociale betekenis. Het zijn plekken waar mensen elkaar informeel kunnen ontmoeten, waar integratie kan plaatsvinden tussen verschillende bevolkingsgroepen. Een park of plein in de buurt kan ook compensatie bieden voor onmogelijke of onbereikbare vrijetijds-activiteiten.

Jos Gadet, die in Amsterdam de laatste jaren verschillende onderzoeken deed naar de betekenis van buurtparken, hield tijdens de conferentie een hartstochtelijk pleidooi voor verbetering van de openbare ruimte.

Hij legde een relatie met de opkomst van de racistische politieke partijen. De meeste stemmen werden verzameld in traditionele arbeidersbuurten (Erasmuspark 11,4%, Betondorp 11,6%). Wijken met een weinig prettige woonomgeving, o.a. door gebrek aan goed geoutilleerde open-

bare ruimten en voorzieningen. En met ethnische groepen die er net zo erbarmelijk voorstaan als de oorspronkelijke bewoners, maar als schuldigen van de achteruitgang worden aangemerkt.

Uit interviews met Erasmusparkbezoekers bleek dat er een duidelijke onderlinge vijandigheid bestond tussen twee groepen (autochtone versus Turkse en Marokkaanse bewoners). Deze uitte zich in problemen over het gebruik van grasperken (waarvan sommige alleen door buitenlanders bezet worden), in problemen over honden en verbale discriminatie door autochtone Nederlanders. Volgens Jos Gadet worden de frustraties die ontstaan op de arbeidsmarkt en woningmarkt zichtbaar in de openbare ruimte.

Juist de lagere sociaal economische bevolkingsgroepen zijn van die ruimte afhankelijk. Ouderen en eenoudergezinnen (40% van de Amsterdamse gezinnen met kinderen) zijn buurtgebonden en hebben daar in de buurt ook behoefte aan groene ruimte. Uit onderzoeken blijkt dat groene gebieden buiten of aan de rand van de stad absoluut geen vervanging zijn voor gebrek aan groen in de stad. Met niet al te grote ingrepen en afspraken zouden, volgens Gadet, parken en pleinen zo kunnen worden ingericht dat ze ten goede komen aan zowel allochtone als autochtone bezoekers. Bijvoorbeeld de aanpak van het hondend probleem. In het Westerpark blijkt een kinderspeelplaats met zandbak, die voor honden is afgesloten, een ontmoetingsplek te zijn voor "alle" moeders en kinderen uit de buurt. Gadet: "Door meer kleur en fleur aan te brengen, kaartafels neer te zetten en een cultureel expositiekioskje kunnen (misschien in relatie met marktactiviteiten) levendigheid en sociale controle worden vergroot."

Gadet vindt dat onderzoekers en welzijnswerkers naar de ideeën van buurtbewoners moeten luisteren en deze verhelderen voor groenambte-

naren. Onbegrijpelijk vindt hij het dat een kindercrèche in het Sarphatiepark verboden werd (oneigenlijk gebruik), popconcerten in het Vondelpark zijn stilgelegd en weinig tot niets wordt gedaan aan het hondend probleem. "Buurten verloederen niet omdat er Turken en Marokkanen komen wonen. Zij en ook groepen jongeren komen te wonen in buurten waar de verloedering, om welke reden dan ook reeds heeft ingezet." Gadet: "Sociale Vernieuwing is meer dan, zoals wethouder Jonker van Amsterdam zei: geld vergaren om banen te scheppen. Met aandacht voor de openbare ruimte bereik je niet alleen de mensen voor wie Sociale Vernieuwing bedoeld is, maar ook de stad in haar geheel."

Stimuleren van het gebruik van de eigen woonomgeving

Door allerlei partijen zijn samen en apart al heel wat stappen gezet om de relatie tussen mens en groen te versterken. De secretaris van de Commissie van Natuurbeschermingseducatie Chris Maas Geesterman gaf een overzicht. Uit het begin van deze eeuw zijn de activiteiten van Hermans en Thyssen bekend, gevolgd door acties van ANWB (schillen en dozen) en de oprichting van o.a. Vogelbescherming, Natuurmonumenten en IVN. Initiatieven bedoeld voor de buurt waar mensen leven, gericht op de sociale samenhang en op de natuurlijke omgeving, zijn er maar weinig geweest. Enkele voorbeelden zijn de boomfeestdag, de Heidemij competitie "Een kern waar pit in zit" (de vijfde is in voorbereiding) en Natuur je Buur. Bijna altijd treedt een spanning op tussen het doel van bijvoorbeeld ecologen en plantsoenbeheerders aan de ene kant en opbouw- en vormingswerkers aan de andere kant. Het aanleggen van

April '88: boomplantdag in de wijknatuurtuin.

een buurtplantsoen is een eenmalige gebeurtenis, het emanciperen van mensen een permanent proces.

Volgens Maas Geesteranus vraagt groene vernieuwing om continuïteit en het gemeenschappelijk werken aan een doel. De huidige stadsvernieuwing zoals bijvoorbeeld in Amersfoort maakt de spreker moedeloos. Dat is ruimtelijke afbraak i.p.v. sociale vernieuwing. Als, zoals Hager schreef, planologen de diensten worden van de zakenlui en architecten ontwerpers van spektakel, krijgt echte sociale vooruitgang geen kans. Dan bepaalt het geld hoe de omgeving er uit gaat zien en niet de mensen die er wonen.

Het Hoofd van de Groenvoorziening in Leiderdorp, ing. J.J. Janssen vertelde hoe daar geleerd is uit ervaringen: "Wat eerst mislukte heeft nu succes."

Ook in een kleine gemeente is volgens Janssen samenspel met bewoners bij groenactiviteiten en onderhoud mogelijk. Goede voorlichting, openheid en een snelle aanpak van

"klein leed" in de directe woonomgeving versterkt de relatie.

Dat groen in de buurt kan werken als middel tot verandering is gebleken in de Haarlemse Europawijk. Frank Wempe, maatschappelijk werker, nam in 1987 het initiatief om een wijknatuurtuin op te zetten, waar wijkbewoners zelf in kunnen werken. Achtergrond was dat de Europawijk begon te verpauperen: rommel op straat, vernieling aan het groen, onveiligheidsgevoelens bij bewoners. Wempe kreeg veel met eenzaamheidsgevoelens van bewoners te maken. Een wijknatuurtuin zou kunnen bijdragen aan het ontstaan van een nieuw "buurtgevoel" in de wijk.

Na een jaar van overleggen, fondsen werven, ondersteuning zoeken en vooral ook het enthousiasmeren van vrijwilligers kon een begin worden gemaakt met de aanleg van de wijknatuurtuin, die in mei 1989 werd geopend.

Binnen 2 jaar is een project gerealiseerd dat hopelijk blijvend een bijdrage levert aan de sfeer en levendigheid van de buurt. De begeleiding van de activiteiten in de tuin door wijkbewoners is voorlopig voor

drie jaar geregeld. Bij de aanleg nam de tuinarchitect deze rol op zich. Daarna was de vraag wie de vrijwilligers kon stimuleren en ondersteunen. Wempe kwam in contact met de Hoge School Midden Nederland, die met een nieuwe 4-jarige HBO opleiding "activiteiten-begeleider tuin, natuur en milieu" inspeelt op de integratie van welzijnswerk en groenvoorziening in buurten en wijken. Een van de afgestudeerden zag wat in de Wijknatuurtuin en is er nu betaald en full-time aan de slag.

Aan de hand van de effecten van het 3-jarig experiment zal de gemeente Haarlem beslissen of zij structureel financieel ter beschikking wil stellen. Ondertussen groeit de belangstelling. Hulpverleners verwijzen mensen door, voor gehandicapten zijn er aangepaste bloembakken en gereedschap, scholen zijn betrokken en wijkbewoners zetten zich in. Nieuwe activiteiten ontstaan: droogbloemencursus, tuinexcursies en jaarlijks een groenmarkt. En er is een sneeuwbaaleffect: de plantebakken in het winkelcentrum wor-

den bijgehouden, de tuintjes in de buurt fleuren op en moeilijk verhuurbare bejaardenwoningen rondom de wijktuin zijn nu in trek. Voor de Gemeente Dienst wordt de tuin vertrekpunt voor de aanpak van andere plekken waar groenvernieuwing het tij kan keren.

Kosten en baten van projecten

Opbouwwerkster Marijke Janssens uit Haarlem, die inmiddels ex-wethouder Loekie van Balen verving, zei niet in toeval te geloven. "Na vele jaren van bezuiniging op welzijnswerk, technische stadsvernieuwing, no-nonsense, milieuproblemen en gesegmenteerd denken, begint weer door te dringen dat het om mensen gaat. Welzijnswerkers hebben altijd de doelstelling gehad de belangen van mensen centraal te stellen, soms te veel vanuit een gepolariseerde positie, maar ook dat was geen toeval."

"We zullen het nu samen moeten doen," aldus Marijke, "en zijn daar toe graag bereid."

Aan de hand van projecten als "Samen doen in het Haarlems Groen" en "de Wijknatuurtuin" liet zij op heldere wijze zien hoe kosten en investeringen, geld en menskracht worden omgezet in "verdienen" als de milieuvervuiling een halt wordt toegeroepen, mensen niet ziek worden van sociaal isolement, vernielingen worden teruggedrongen en zorg voor de woonomgeving terugkeert. Bestuurders zullen moeten inzien dat mensen verantwoordelijkheid dragen als het hen gegeven wordt. Voor inzet en creativiteit moeten we wat over hebben: "De kost gaat voor de baat uit".

Tenslotte

Het was in het kader van de Sociale Vernieuwing vooral de "kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving" die aan de orde kwam op de conferen-

tie. De relatie welzijnswerk-groenvoorziening-bewoners kwam goed uit de verf. Onderbelicht werden de mogelijkheden die de Banenpool kan bieden aan zinnvolle inzet t.b.v. de woonomgeving en groen. Voorzitter Vermeer benadrukte aan het slot nog eens de solidariteit, die niet berust op formele plicht, maar die je je zelf oplegt. Vermeer: "Processen vragen lange adem. Bestuurders hebben daar-

Nestkast in de zure regen

Buurtbewoners helpen een handje bij de inrichting van het openbaar groen, verenigingen 'dorpsbelangen' leggen knapzakroutes aan, groepen vrijwilligers planten vruchtbomen, richten poelen in voor kikkers en padden en halen huis-aan-huis chemisch afval op. Natuur en milieu scoort de laatste tijd niet alleen hoog op de lokale politieke agenda's in de provincie Drente, ook de belangstelling van bewoners en vrijwilligers neemt toe. Maar er blijft volgens Jan Tuttel, provinciaal consulent Natuur- en Milieu-educatie, op dat gebied nog veel te wensen over. Samen met Henk Westerman van de STIP, provinciale begeleidingsorganisatie, heeft hij een brochure geschreven over de rol van het buurt- en opbouwwerk bij het vergroten van de bewonersinbreng in de aanpak van natuur en milieukwesties.

In de brochure wordt o.a. ingegaan op signalering door het buurtwerk naar diverse partijen en de samenwerking van buurtwerk met de plaatselijke natuur- en milieu-organisaties. Verder komt de ondersteuning van bewoners(organisaties) aan de orde, bijv. bij het maken van een natuur- en milieukaart van de buurt, het vergroten van kennis en inzicht m.b.t. inhoud en organisatie van 'milieuzaken', de ontwikkeling van ak-

voor vaak te weinig oog/oor en dat is fruikend. Het gaat ook niet altijd om geld maar om een nieuwe kijk en een andere aanpak. Te veel geld gaat naar politieke voorbereiding en administratie, te weinig naar de uitvoering en de praktijk."

Loesje heeft gelijk: "Bomen is zilver, planten is goud".

Greet Hettinga

tieplannen in samenhang met andere leefbaarheidsvraagstukken, enz.

Niet alleen het buurtwerk zou zich volgens de provinciale consulent moeten inspannen voor een grotere bewonersinbreng. Jan Tuttel vindt o.a. dat in elke gemeente een contactambtenaar natuur- en milieu als vast aanspreekpunt moet fungeren en dat ook elke politiegroep een natuur- en milieucoördinator moet aanstellen. Zorgelijk noemt hij overigens het traditionele 'nethheidsdenken' bij de Drentse bevolking: "grond is zwart en onkruid moet bestreden worden, desnoods met gif". Een andere barrière die moet worden overwonnen, zijn de onmachtgevoelens: "Wat helpt een nestkastje, als de zure regen alles verpest?"

De brochure 'Natuur en milieu en buurtwerk' kan worden opgevraagd bij de STIP, Hoofdstraat 86, 9531 AJ Borger, tel. 05998-35000.

Natuur- en milieu-educatie & culturele educatie

Op donderdag 27 september organiseert het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn te Utrecht een studiedag over twee vormen van educatie die de laatste tijd sterk in de belangstelling staan: natuur- en milieu-educatie en culturele educatie.

De studiedag is o.a. bestemd voor ondersteuningsfunctionarissen in het sociaal cultureel werk, het opbouwwerk, het vormings- en ontwikkelingswerk en de volwasseneneducatie.

Doel is te laten zien wat de twee vormen van educatie precies inhouden, hoe zij in de praktijk van het werk kunnen worden toegepast en welke methoden, materialen en ondersteuningsmogelijkheden daarvoor beschikbaar zijn.

De studiedag wordt georganiseerd

in nauwe samenwerking met het Centrum voor Culturele Educatie te Heerenveen en het Projekt Natuur- en Milieu-Educatie van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie te Amsterdam en de Stichting Milieu-Educatie te Utrecht.

In het inleidend ochtendprogramma wordt ingegaan op de achtergrond en de praktijk van natuur- en milieu-educatie en van culturele educatie. Na de lunch is er gelegenheid in verschillende werkgroepen dieper in te gaan op de toepassing van ontwikkelde cursusmaterialen in de eigen praktijk.

De deelnamekosten bedragen f. 50,00 per persoon, inclusief lunch en documentatiemateriaal.

Verdere informatie over inhoud en aanmelding bij NIZW, sector MCO, tel. 030-306311.

Nieuwe brochure "huurdersspreekuur"

Op allerlei plaatsen in Nederland houden huurdersorganisaties spreekuren, waarin ze huurders advies geven over alle mogelijke onderwerpen. Met wisselend succes. Niet overal loopt het spreekuur goed, maar er zijn ook huurderssprekuren waar het storm loopt. Daar moet men alle zeilen bijzetten om op de vele vragen van huurders antwoord te geven.

Op vragen als "Hoe komt dat nu? Komen de klanten voor een spreekuur vanzelf of moet je daarvoor als huurdersclub aan de weg timmeren? En als de klanten komen, hoe zet je dan een goede administratie van de adviesvragen op? gaat de

brochure Huurdersspreekuur in. De brochure is zowel geschikt voor bewonersorganisaties die overwegen een spreekuur te starten als voor organisaties die al langer spreekuren draaien.

De brochure kost voor leden van LOBH, LOS en NVH (de organisaties die samenwerken in de Nederlandse Woonbond) f. 8,50 (incl. porto). Voor niet leden bedraagt de prijs f. 10,00 (incl. porto). De brochure kan besteld worden door het betreffende bedrag over te maken op giro 3169994 t.n.v. NVH te Emmen, onder vermelding van "Huurdersspreekuur" en het gewenste aantal.

Informatiebrochure voor huurdersorganisaties

Onlangs is bij het Amsterdams Steunpunt Wonen een geheel vernieuwde versie van de brochure "Servicekosten...Lastposten" verschenen. De brochure bevat informatie voor huurders(organisaties) die met servicekosten te maken hebben of krijgen.

In de brochure worden o.a. de volgende vragen behandeld:

- Wat zijn de rechten en plichten van huurder en verhuurder?
- Hoe kunnen problemen met betrekking tot servicekosten het beste worden aangepakt?
- Wat zijn redelijke kosten voor de geleverde "service"?
- Hoe kunnen bewonersorganisaties de kosten controleren?

Aan de vernieuwde brochure is een losbladig gedeelte toegevoegd met daarin een toelichting op de afzonderlijke onderdelen van de servicekosten. De gebruikers van de brochure kunnen zodoende actuele informatie of informatie voor hun woningcomplex tussenvoegen. In het losbladige deel is per onderdeel tevens opgenomen het standpunt uit het rapport "Van Service naar Kosten", het beleid van de Huurcommissie Amsterdam en van de Federatie van Amsterdams Woningcorporaties en de relevante jurisprudentie.

De brochure telt in totaal 54 pagina's en kost f. 5,00 voor huurdersorganisaties en f. 10,00 voor anderen (prijzen exclusief verzendkosten). De brochure is te bestellen bij het Amsterdams Steunpunt Wonen (ASW), Nieuwezijds Voorburgwal 32, 1012 FZ Amsterdam, tel. 020-5230130.

Studiedag over kwaliteit vanuit patiëntenperspectief

Wat is kwaliteit, welke normen moeten gehanteerd worden voor kwaliteit, met welke instrumenten is de kwaliteit van zorg te meten en welke stappen moeten ondernomen worden om de kwaliteit van zorg te verbeteren.

Het is een onderwerp waar de patiëntenbeweging zich altijd al mee heeft bezig gehouden, maar momenteel zeer actueel is. Aanbieders en verzekeraars willen in de komende periode afspraken maken tussen de verschillende partijen over de kwaliteit van zorg. Daarbij worden patiënten, consumenten en hun organisaties nadrukkelijk gezien als de derde partij.

Op 21 september organiseert het Nederlands Centrum voor Burger-schapsvorming in samenwerking met het LODEP en de Werkgroep 2000 de studiedag "Kwaliteit vanuit

patiëntenperspectief" te Utrecht. De bijeenkomst is bedoeld voor leden van decentrale platforms en leden van patiënten-, gehandicapten en consumentenorganisaties. Op het programma staan verschillende inleidingen en werkgroepen. De begrippen zelfbeschikking, individuele diversiteit en ondeelbaarheid van het individu zijn het vertrekpunt op de studiedag. Er zal worden toegewerkt naar het aangeven van concrete mogelijkheden waarmee platforms in de praktijk aan de slag kunnen.

De kosten voor de studiedag bedragen f 25,- (exclusief lunch); het maximum aantal deelnemers bedraagt 60. Verdere informatie over inhoud en aanmelding bij Ingrid Horstik en Hetty Vlug, NCDB, tel. 020-245265 of bij Ed van Hoorn, Werkgroep 2000, tel. 030-341963. ■

Verbetering van huurwoningen

Een nieuwe, aangepaste herdruk is verschenen van de brochure "Het verbeteren van huurwoningen". De brochure bevat informatie over het proces van woningverbetering en grootonderhoud. In het kort worden alle stappen beschreven die worden gezet, voordat daadwerkelijk met de aanpak van woningen begonnen kan worden.

Aan de orde komen zaken als: de rechten van huurders, de subsidie-mogelijkheden, de huurverhoging, de architectenkeuze, de aanbesteding en uitvoering, het belang van bewonersorganisatie en nog veel meer.

De brochure kan besteld worden door f 8,50 over te maken op giro 2996099 t.n.v. LOS-Alkmaar, onder melding van titel en aantal. Meer exemplaren telefonisch bestellen: 072-117137. ■

PCG-aanpak in Eindhoven: voorbeeld voor sociale vernieuwing?

Op donderdag 20 september a.s. wordt in Eindhoven een studiedag gehouden over de ervaringen met het probleem cumulatieve gebieden (PCG)-beleid en de invulling van een beleid m.b.t. sociale vernieuwing. De organisatie van de studiedag berust o.a. bij het Woningcomité Kruidenbuurt en de Huurdersvereniging Woensel-West. In deze twee wijken zijn de afgelopen vier jaar in het kader van het PCG-beleid een aantal succesvolle projecten van de grond gekomen. Verder zijn bij de organisatie enkele maatschappelijke organisaties en de gemeente Eindhoven betrokken.

Het ochtendprogramma vermeldt de volgende inleidingen:

- *Gemeentelijk beleid en organisatie*, door dhr. C. Brekelmans, coördinerend wethouder sociale vernieuwing van Deventer
 - *De gemandateerde projectorganisatie*, door dhr. R. de Jong, ambtelijk projectleider PCG van de gemeente Groningen
 - *Arbeidsbemiddeling op wijkniveau*, door dhr. M. Aalders, opbouwwerker van de St. Werk in Charlois, Rotterdam
 - *Het belang van bewonersparticipatie*, door mev. R. Heijnen, voorzitter van de Buurtoverleggroep PCG en lid van de Stuurgroep PCG.
- Ochtfvoorzitter is Henk Cornelissen, beleidssecretaris van het Lande-

lijk Samenwerkingsverband Achterstandsgebieden.

's Middags vindt een forumdiscussie plaats onder leiding van prof.dr. J. van Kemenade, burgemeester van Eindhoven. Aan deze discussie werken naast mev. T. van Klinkenberg, lid van de Interbestuurlijke Projectgroep Sociale Vernieuwing, diverse vertegenwoordigers mee van gemeentelijke diensten en maatschappelijke organisaties uit Eindhoven.

Aan de orde komen: het gemeentelijk beleid m.b.t. PCG en sociale vernieuwing; de ambtelijke organisatie en ontkokering; arbeidsbemiddeling centraal en decentraal en het doelgroepen- en gebiedenbeleid.

In het programma geïnteresseerden van buiten Eindhoven kunnen zich vóór 14 september aanmelden bij de Stichting O&O, Dommelstraat 9, 5611 CJ Eindhoven. De deelnamekosten bedragen f 15,-. ■

Participatie van cliënten in de sociale zekerheid

Bij de organisaties van uitkeringsgerechtigden die verenigd zijn in de werkgroep 'Met je kop tegen de muur': het Landelijk Samenwerkingsverband Mensen zonder Betaald Werk, het Landelijk W.A.O.-beeraad, en het Landelijk Steunpunt Comitès Vrouwen in de Bijstand, leeft al geruime tijd de vraag of, en zo ja onder welke condities zij zich moeten engageren in een of andere vorm van gestructureerd overleg binnen de organisatie van de sociale zekerheid.

Om deze vraag te beantwoorden loopt er sinds vorig jaar een onderzoek waarvan de uitvoering in handen is van het NIMO en de vakgroep Stads- en arbeidsstudies van de Universiteit van Utrecht. Dit onderzoek is van belang omdat er van beleidswege vele veranderingen in de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid zijn aangekondigd: clustering van administraties van bedrijfsverenigingen, regionalisering van de uitvoering, scheiding in toezichthoudende en bestuurlijke taken van de Sociale Verzekeringsraad, enz. Het ziet er naar uit dat de bestuurlijke bevoegdheden van de bedrijfsverenigingen zullen worden versterkt, wat noopt tot een (hernieuwde) bezinning op de positie die uitkeringsgerechtigden in de uitvoering innemen.

Het NIMO-onderzoek heeft met name willen achterhalen hoe de praktijk van de participatie van organisaties van uitkeringsgerechtigden er op dit moment uitziet. Om te beginnen zijn opvattingen en ervaringen van personen uit beleidsinstanties

en uitvoeringsorganen enerzijds en van uitkeringsgerechtigden anderzijds d.m.v. interviews in kaart gebracht. Er is een tiental mensen geïnterviewd die vanuit hun voormalige werksituatie (om een zo open mogelijk gesprek te kunnen realiseren) een goed overzicht hadden van de problematiek van cliëntenparticipatie in de sociale zekerheid. Deze personen waren afkomstig uit overheid en politiek, vakbond, Divosa, onderzoek, en organisaties van uitkeringsgerechtigden zelf. Hierna heeft het onderzoek zich geconcentreerd op de huidige participatiepraktijk. Bij dit deel van het onderzoek zijn een 30 tal personen betrokken die, zowel vanuit de uitvoeringsorganen en het beleid, als vanuit de organisaties van uitkeringsgerechtigden, deelnemen aan verschillende 'participatiefora': overlegsituaties, platforms, onderhandelingsbesprekingen, commissies, besturen e.d. Deze personen waren afkomstig uit de sfeer van de werknemersverzekeringen, sociale voorzieningen, deskundigen, en de belangenorganisaties. De geïnterviewde personen waren zoveel mogelijk verdeeld over alle voorkomende fora van participatie: plaatselijke platforms van cliëntenparticipatie, regionaal GAK/GMD-overleg, landelijk platform cliëntenparticipatie, etc.

Juist deze groep respondenten bleek vanuit hun dagelijkse ervaringen in staat het reilen en zeilen van een bepaald forum van cliëntenparticipatie, de doelen die nagestreefd worden en de problemen die zich daarbij voordoen, aan te geven. Maar hier is het niet bij gebleven. Ook de waardering van de huidige gang van zaken en de wenselijk en haalbaar geachte veranderingen zijn aan bod gekomen.

De resultaten van het onderzoek zullen in eerste instantie ter kennis worden gebracht aan de opdrachtgever: de drie eerder genoemde landelijke organisaties van uitkeringsgerechtigden. Er wordt gedacht aan een in

het najaar te houden congres, waarop met de belangrijkste resultaten naar buiten getreden zal worden. Nadere informatie bij de onderzoekers Jos Koopman en Mieke Tulleken, NIMO 073-137295. ■

NEDERLANDS
INSTITUUT
VOOR
MAATSCHAPPELIJKE
OPBOUW

Het NIMO verricht sociaal-wetenschappelijk onderzoek op terreinen als sociale zekerheid, lokale economie, sociale infrastructuur en openbare ruimte. Omdat allelei sociaal-economische ontwikkelingen vooral zichtbaar worden op het lokale vlak, verricht het NIMO hier met name onderzoek. De verworven inzichten worden ter kennis gebracht van het beroepenveld uit de sociale sector, belangengroepen en beleidsmakers.

Een lijst van publicaties is te verkrijgen bij het NIMO, Havensingel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295.

Ideeën voor de leef-omgeving

Het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu is op zoek naar goede ideeën en wil hiervoor betalen. Onder het bewind van minister Nijpels werd een vijfjarenplan opgesteld en het Secretariaat Voorbeeldplannen Rijksplanologische Dienst in het leven geroepen. De bedoeling is elk jaar een inzending te organiseren, dit is totnogtoe twee keer gebeurd.

De te volgen procedure is eenvoudig. In het najaar verschijnt de brochure waarin de nieuwe thema's en de deadline vermeld staan. De brochure moet worden opgevraagd bij het Secretariaat Voorbeeldplannen of bij een van de vier provinciale Inspecties van de Ruimtelijke Ordening. In de vorige ronde waren er thema's als: openbare ruimte en naadloze woonwijken. De belangrijkste criteria zijn:

- Het plan moet leiden tot een verhoging van de ruimtelijke kwaliteit.
- Het moet een voorbeeldwerking hebben voor gelijksoortige problemen elders.
- Het moet voorzien in niet-traditionele oplossingen en waar mogelijk in een geïntegreerde aanpak.

WANTED

ideeën

BELONING

f 300.000

- Oplossingen moeten in lijn zijn met het in de Vierde Nota voor Ruimtelijke Ordening geschetste ontwikkelingsperspectief.
- Het plan moet kunnen doorwerken in ruimtelijke plannen zoals bestemmingsplannen, structuurplannen en landschapsplannen.
- Het plan moet een goede kans maken te worden gerealiseerd.

Na het sluiten van de inzendingstermijn worden de diverse plannen door een aantal deskundigen bestudeerd. Plannen die voldoen aan de criteria worden vervolgens door hen voorgedragen om gehonoreerd te worden. De minister moet hierover uiteindelijk beslissen. Alle ingezonden ideeën worden opgenomen in het Voorbeeldplannen Ideeënboek. Begin november zal het tweede boek verschijnen en zal minister Alders bekend maken welke plannen in 1990 'gewonnen' hebben. De eerstvolgende, inmiddels derde, ronde zal ergens in december beginnen. De deadline ligt waarschijnlijk in de laatste week van april 1991.

Hans Thoolen werkt als extern des-

kundige mee op het Secretariaat Voorbeeldplannen. Hij is zeer enthousiast over het project. Met

name het grote aantal inzendingen stemt hem tevreden. Het is alleen jammer dat er relatief weinig inzendingen van bewonersorganisaties afkomstig zijn. "D'r is gewoon geld te verdienen" aldus Thoolen. "Onder de mensen leven vaak zeer goede ideeën waar vervolgens niets mee gedaan wordt. We hopen op deze manier mensen te stimuleren hun ideeën op papier te zetten".

Voor meer informatie kan men bellen of schrijven naar:
Secretariaat Voorbeeldplannen
Rijksplanologische Dienst, postbus
90618, 2509 LP Den Haag, tel.
070-3264201, fax: 070-3242784. ■